

ماهنامه فرا

دولت آموزش، علم و پژوهش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر نشریات و مکتوب‌های آموزشی

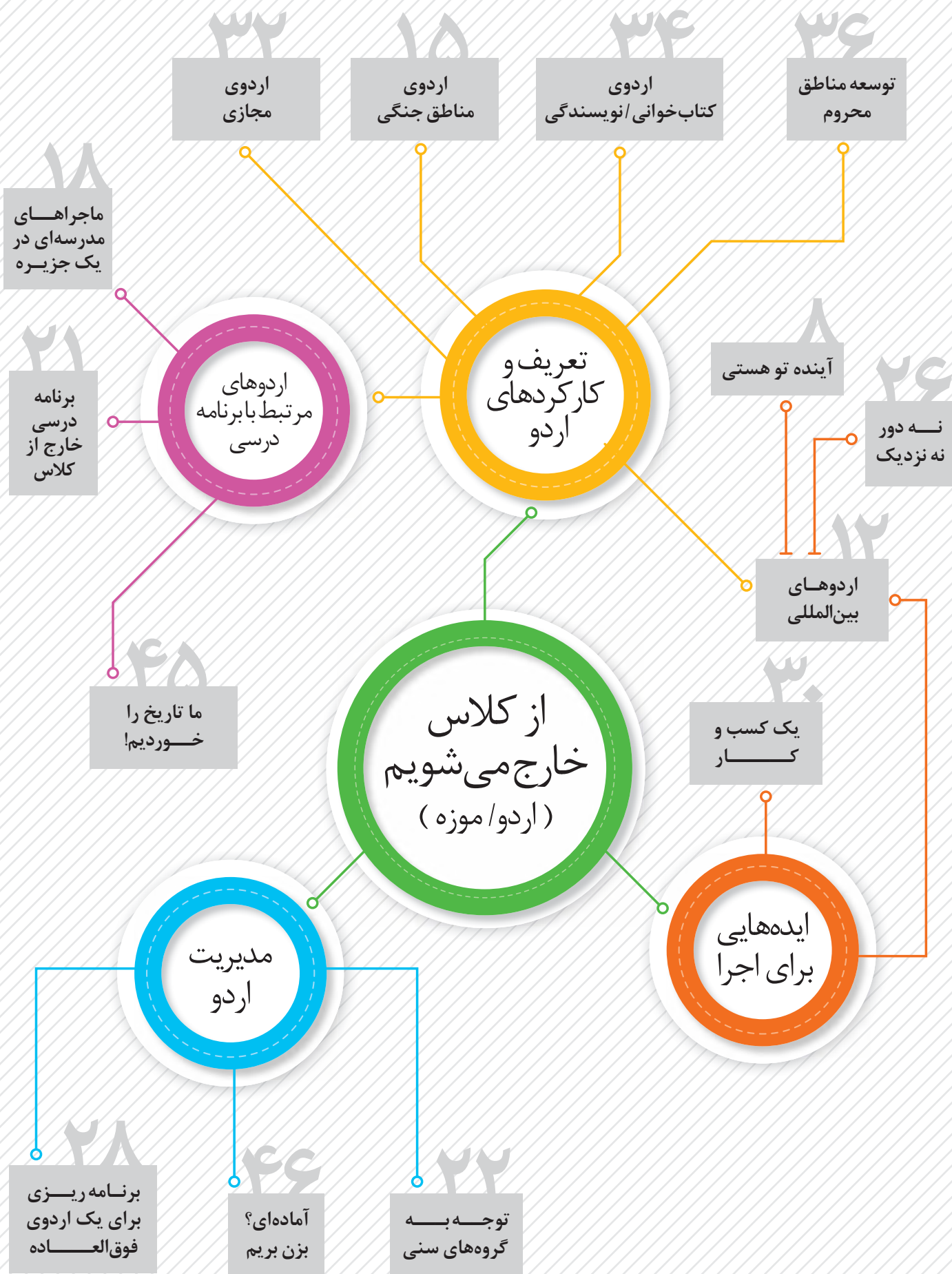
ماهنامه آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی برای معلمان
کارشناسان آموزش و پرورش و دانشجویان دانشگاه فرهنگیان
دوره پانزدهم - آذر ۱۳۹۷ - شماره پیاپی ۱۱۳ - ۴۸ صفحه - ۹۰۰۰ ریال

تربیت اردویی یا اردوی تربیتی
برنامه‌ریزی برای یک اردوی فوق‌العاده
از موزه لوور تا کره ماه با اردوی مجازی

تجربه‌ای ورای مدرسه

یادداشت سردبیر

- تربیت اردویی یا اردوی تربیتی / نرجس لاری ۴
مدیریت اردو / نرجس لاری ۱۰
گردشگری جنگ / سیده فاطمه شبیری ۱۵
ما مثل هم نیستیم / نرگس مهاجر ۲۲
نه دور نه نزدیک، هم دور هم نزدیک! / هیوا علیزاده ۲۶
برنامه ریزی برای یک اردوی فوق العاده / آیدا جعفری ۲۸
یک کسب و کار ناب، سامانه اردویاب / فریبا موسوی زاده ۳۰

اندیشه

- آینده، تو هستی / حمیدرضا منصوریان ۸
اردوهای بین المللی، محیط هایی برای تبادل فرهنگ / فرزانه نوراللهی ۱۲
ماجرای مدرسه ای در یک جزیره / هیوا علیزاده ۱۸
از موزه لوور تا کره ماه با اردوی مجازی / محمدمبین اسپروز ۳۲
از کلاس های در بسته تا آموزش مؤثر / فریبا اقدامی ۳۴
آموزش در قلب پایتخت / آزاده درخشان، حمیدرضا منصوریان ۳۶
آیا وقت آن نرسیده که برای علم جشن بگیریم؟! / صونا آقابابایی ۳۹
اعداد روی بند رخت / منصوره فروزان ۴۲
ما تاریخ را خورديم! / حمیدرضا منصوریان ۴۵

تجربه

- گروه مجازی اردوی آموزشی! / رویاصدر ۲۴
خارج از کلاس با برنامه درسی / آتنا برادران ۲۱
آماده ای؟ من که هستم... پس بزن بریم! / زینب گلزاری ۴۶
خکام (خانه کودک، اندیشه و میراث فرهنگی) / زینب گلزاری ۴۷

پیشخوان

نویسندگان و مترجمان محترم!

- این مجله متعلق به شماست. تجربه های ناب، ایده ها و حاصل پژوهش های خویش را در اختیار دفتر مجله قرار دهید تا با انعکاس آن ها در مجله، علاقه مندان به این حوزه در تجارب شما شریک شوند. از شما عزیزان تقاضا داریم:
- مقاله هایی را که می فرستید، با موضوع مجله مرتبط باشد و در جای دیگری چاپ نشده باشد.
  - مقالات، حاوی مطالب کلی و گردآوری شده نباشد.
  - مقاله ترجمه شده با متن اصلی همخوانی داشته باشد و متن اصلی نیز همراه آن باشد. چنانچه مقاله را خلاصه می کنید، این موضوع را قید فرمایید.
  - نشر مقاله، روان و از نظر دستور زبان فارسی درست باشد و در انتخاب واژه های علمی و فنی، دقت لازم را مبذول فرمایید.
  - در نگارش مقاله از منابع و مآخذ معتبر استفاده کنید و در پایان آن، فهرست منابع را بیاورید.

تجربه‌ای ورای مدرسه

فقط برای ناهار و شام به خانه می‌رفتیم. خانه دوم ما کوچه و محله بود و بچه‌های آن بی‌شمار؛ از هر تیپ و جنسی که تصور کنی. در این معرکه ما همه چیز یاد می‌گرفتیم. کتک می‌خوردیم و کتک می‌زدیم. فحش می‌خوردیم و فحش می‌دادیم. می‌فهمیدیم چطور از حق خودمان دفاع کنیم. با هم یکی می‌شدیم و به مسابقه با بچه‌های محله دیگر می‌رفتیم و کم کم معنی گروه و جمع را متوجه می‌شدیم. مدرسه هم که می‌رفتیم، همین بود. درس خواندن و کتک خوردن جزء ذات ما بود. نشد که کسی از بابت کتک خوردن ناله کند و شکایت به این و آن ببرد. هوشنگ مرادی کرمانی که از نسل قبل از من است، در گفت‌وگویی در پاسخ این سؤال که «کتک خوردن در شما تولید نفرت نمی‌کرد» می‌گوید: «کتک خوردن برای ما امری عادی بود. اگر کتک نمی‌زدند و کتک نمی‌خوردیم، جای تعجب بود. وقتی کتک نمی‌خوردیم، مثل این بود که کاری انجام نداده‌ایم... این یک قانون عادی بود. می‌رفتیم مدرسه درسمان را می‌خواندیم، کتکمان را می‌خوردیم و به خانه می‌آمدیم» (هوشنگ دوم، هوشنگ مرادی کرمانی صفحه ۷۴).

در آن سال‌های دور، تابستان‌ها صبح خروس‌خوان از خانه بیرون می‌زدم و روانه خیابان می‌شدم تا به کیوسک روزنامه‌فروشی برسم. هنوز روزنامه‌فروش نیامده بود و من در خنکای صبح منتظر او می‌ماندم. بالاخره او با انبوه روزنامه‌ها و مجله‌هایی که سوار موتورش کرده بود می‌رسید. جلو می‌رفتم و نگاه می‌کردم که چطور روزنامه‌ها و مجلات را روی کیوسک می‌چیند. تازه مجله «دنیای ورزش» آمده بود. رنگی بود و جذاب و من عشق فوتبال، هر هفته شنبه‌ها چشم‌انتظار آن بودم. با عجله به خانه برمی‌گشتم و کمی اخبار ورزشی را می‌خواندم و عکس‌هایی را که باید برای دفترچه عکس‌های ورزشی‌ام انتخاب می‌کردم، علامت می‌زدم. پس از خوردن صبحانه، کتانی‌ام را می‌پوشیدم و روانه کوچه می‌شدم و فعالیت روزانه را با فوتبال شروع می‌کردم. روزهای همه ما بچه‌های محله در تابستان با فوتبال می‌گذشت؛ با دعوا سر داوری‌های نابجا، کتک‌کاری‌های بعد از آن، و فحش‌های پیرمرد‌ها و پیرزن‌های محله که می‌خواستند به مسجد بروند و توپ لجنی ما لباس آن‌ها را به زعم خودشان نجس می‌کرد. تابستان‌ها

به هر حال، به دوره نوجوانی پا گذاشتیم؛ کم کم دایره دوستانم گسترده تر شد و علایقم متفاوت. با اینکه دیگر کمتر فوتبال بازی می کردم، تعداد دوستانم همچنان زیاد و متنوع بود و اگر از من می پرسیدند که چند دوست داری، تعداد زیادی را می توانستم بشمرم و در میانه این دوستان بود که می توانستم پیاموزم و یاد بگیرم. خانواده پرجمعیت هم خود فرصتی برایم فراهم کرده بود.

عصری بود که آرمان های بلند داشتیم و هنوز این آرمان ها جای خود را به آپارتمان های بلند نداده بود.^۱ این روزها که دوره جوانی را سال هاست پشت سر گذاشته ام و به وضع و حال همتایانم در این سنین می نگرم، می بینم که کوچه دوران کودکی و جوانی من که هنوز هم به آن می روم، خالی از هر جنبنده ای شده است. دیگر در آنجا غوغا و صدایی به گوش نمی خورد و سکوت آن برای من که همه و شلوغی اش را تجربه کرده ام، بسیار تعجب آور است. گویی همه سر در خانه خود برده اند و اکنون پس از تلویزیون و ماهواره، این اینترنت است که معنای همه چیز را در دوران جدید دگرگون ساخته و رفتارهای تازه را جایگزین عادات گذشته کرده است و بسیاری از فرصت ها و لذت های ناشی از آن از دست رفته اند. کودکی، جوانی، مدرسه و زندگی دچار تحولی عظیم گشته اند. دوستان بچه ها به دنیای مجازی منتقل شده اند. تجربه های واقعی بچه ها هر روز محدودتر می شود. اغلب مدرسه ها هم به امید فردایی بهتر، بچه ها را از امروز واقعی دور می کنند. کوچه ها خالی، مدرسه ها محدود به کتاب و دوستی ها کوچک شده و دنیای واقعی به دنیای مجازی بدل گشته است. برای تعدیل این حالت باید چاره ای اندیشید. مدرسه هایی در جهان در طول سال

تحصیلی فضاهایی تعریف می کنند تا بچه ها، هر چند مدتی کوتاه، تجربه هایی واقعی از زندگی به دست آورند و دیوارهای مدرسه را کمی کوتاه می کنند تا بچه ها قادر به تجربه زندگی واقعی باشند. ما هم می توانیم در درس علوم اجتماعی بچه های کلاس را برداریم و با هم به دور و بر محله برویم. ببینیم نانوایی های محله کدامند و چه نان هایی می پزند. بقال و خواربارفروش محله کیست و در محله جز تعمیرگاه و اتوشویی، چه مغازه های دیگری وجود دارد. باید بچه های مدرسه را کمی متوجه دور و بر خود کنیم. می توانیم ترتیبی بدهیم که بچه ها گاه گاهی شب در مدرسه بمانند و دوری از خانواده را کمی تجربه کنند و بعضی از مهارت ها، مانند آشپزی، را بیاموزند. اگر امکانات ما اجازه بدهد، می توانیم بچه ها را به اردو یا برنامه کوهنوردی ببریم یا ترتیب بازدید آن ها از مدرسه دیگری را بدهیم تا با بچه های مدرسه ای در شهر خود یا شهرستانی دیگر آشنا شوند. امروز در برخی کشورهای جهان مانند هلند از دوره کودکی برای بچه ها، مسافرت های بین المللی به کشورهای دیگر ترتیب می دهند تا بچه ها از آغاز زندگی با فرهنگ ملل دیگر آشنا شوند. ایران خوشبختانه کشوری با اقوام گوناگون است و می توان در درون ایران هم، چنین برنامه هایی را ترتیب داد. همه این کارها برای آن است که کودکان امروز از چنبره خلوت و تنهایی خود بیرون آیند و مدرسه فراهم آورنده تجربه های واقعی زندگی آن ها باشد؛ فرصتی که جهان امروز و فناوری های نو آن را بسیار محدود کرده اند. در این شماره نشریه درباره اردو حرف می زنیم و با تجربه های بومی و جهانی در این حوزه آشنا می شویم.

✱ پی نوشت

۱. برگرفته از کتاب گدا نوشته نجیب محفوظ ترجمه محمد

دهقانی، انتشارات نیلوفر، ۱۳۹۷.

تربیت اردویی یا اردوی تربیتی:

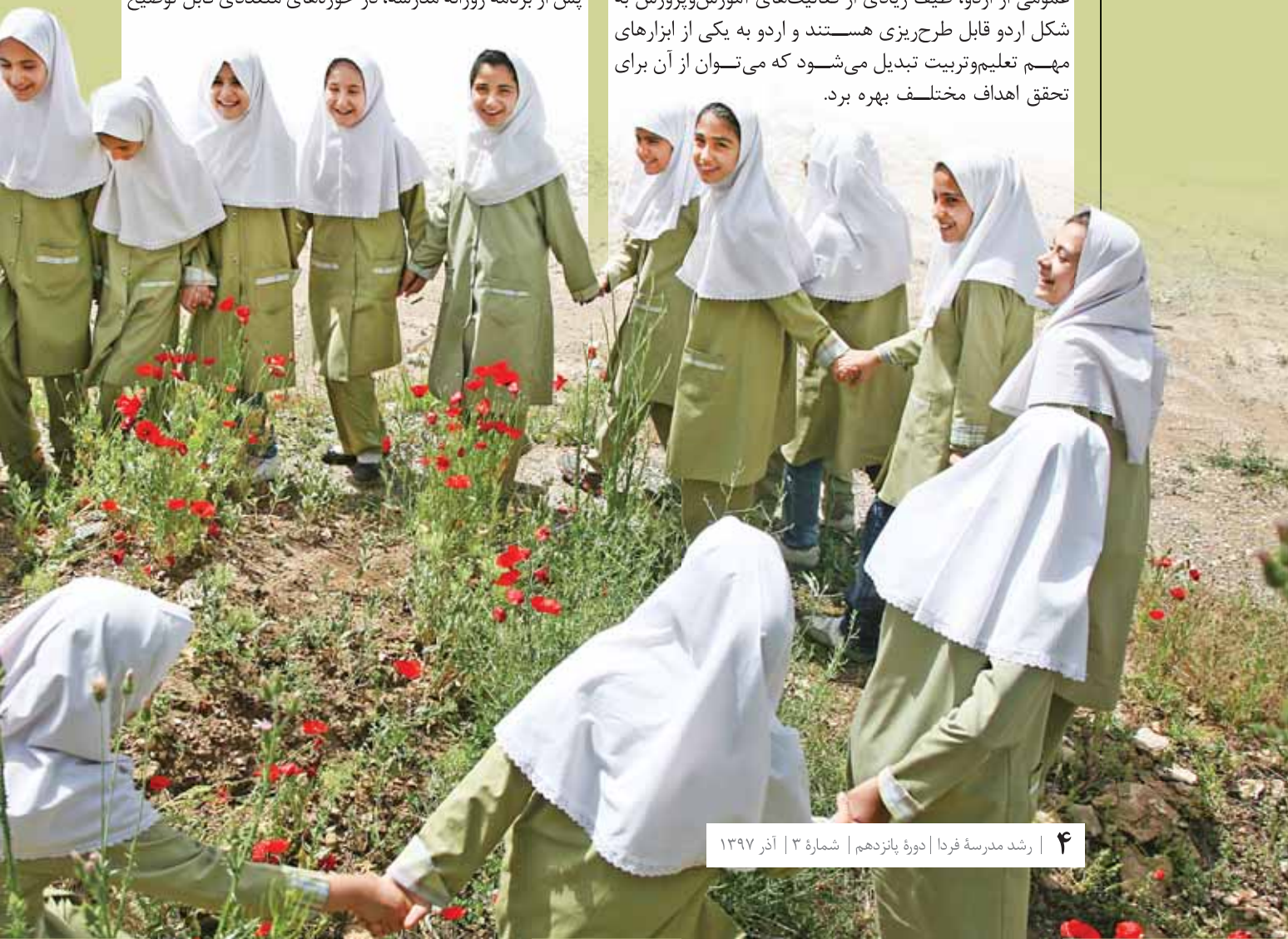
گستره اهداف تربیتی در اردوهای دانش آموزی

نرجس لاری

در واقع، اردو از طریق فراهم آوردن یک بافت رفتاری متفاوت و برنامه تقویت رفتاری ناآشنا و فراهم کردن موقعیت‌های چالش برانگیز جدید می‌تواند اثر شگرفی در پیشرفت دانش آموز در حیطه تحول مثبت داشته باشد.

نتایج پژوهش‌ها و بررسی اردوهای که در سراسر دنیا برگزار می‌شود، نشان می‌دهد که کارکردهای تربیتی اردو، به‌عنوان بزرگ‌ترین مداخله سازمان‌یافته در فضای زندگی دانش آموز پس از برنامه روزانه مدرسه، در حوزه‌های متعددی قابل توضیح

اردوها می‌توانند محیطی غنی برای رشد دانش آموزان و کسب اطلاعات و مهارت‌ها به حساب آیند و در حوزه‌های اساسی تربیتی اثربخش باشند، اما تعریف ما از اردو چیست؟ تعریف متعددی برای اردو وجود دارد. هندرسون و همکارانش^۱ (۲۰۰۷) این تعریف کلی را از اردو دارند: «فراهم‌آوری تجاربی از زندگی گروهی در فضای باز که از رهبران آموزش‌دیده برای رسیدن به اهدافی تعیین‌شده کمک می‌گیرد». با انتخاب این معنی عمومی از اردو، طیف زیادی از فعالیت‌های آموزش و پرورش به شکل اردو قابل طرح‌ریزی هستند و اردو به یکی از ابزارهای مهم تعلیم و تربیت تبدیل می‌شود که می‌توان از آن برای تحقق اهداف مختلف بهره برد.

است. یادداشت حاضر در پی تبیین تعدادی از کارکردهایی است که یک نهاد تربیتی، مثل مدرسه، می‌تواند برای تحقق آن‌ها از اردو استفاده کند. سعی شده است تا با آوردن مصادیقی از هر حوزه، امکان تداعی آن را به ذهن بیشتر کنیم و در عین حال، تدوین برنامه متناسب با هر کارکرد را به عهده ابتکار عمل مخاطب محترم در شرایط اختصاصی که برای آن برنامه‌ریزی می‌کند، بگذاریم.

اردوهای آموزش محور

در بسیاری از اوقات، ما در مدرسه تصمیم به آموزش اختصاصی یک موضوع در یک برهه زمانی می‌گیریم که احتمالاً این آموزش اختصاصی فراتر از برنامه درسی معمول است. یک راه لذت‌بخش برای جذاب‌سازی و ماندگار کردن آموزش‌های مذکور، برگزاری اردوهای آموزشی به جای برگزاری کارگاه‌های درس‌محور است. در زیر به مثال‌هایی از این اهداف آموزشی می‌پردازیم.

اردوهای مانور حوادث: اجرای مانور زلزله، امداد و نجات و آتش‌نشانی در برخی از مدارس متداول است؛ کافی است با کمی خلاقیت یک سناریوی اردویی جذاب تدوین کنیم و بچه‌ها را به پارک‌های موضوعی^۲ (که احتمالاً در شهرهای مختلف وجود دارد) ببریم و آن را در قالب یک اردو آموزش بدهیم.

اردوهای همخوانی دروس: در بعضی از دوره‌های تحصیلی، تعدادی از دانش‌آموزان برای یک آزمون خاص، به‌طور مقطعی مطالعه می‌کنند؛ مثلاً برای آزمون کنکور یا المپیاد. طراحی اردوهایی در فضای شاد همراه با برنامه‌های مهیج و برنامه‌های منسجم خوانش درس مدنظر، از انواع اردوهای آموزشی است که در دنیا اجرا می‌شود.

اردوهای آموزشی تک‌موضوعی: در مدارس، گاهی آموزش نیازهای دانشی و مهارتی در حوزه‌های عمومی به عنوان یک هدف، برای مثال پیش‌نیاز یک هدف آموزشی در مدرسه،

قرار می‌گیرد؛ مثلاً اردوی گفت‌وگو و مباحثه، نویسندگی، عکاسی و یا اردوی سواد رسانه‌ای. در این نوع اردوها علاوه بر طراحی آموزش کارگاهی، استفاده از روش‌های آموزشی لذت‌بخش، فراهم آوردن موقعیت‌هایی برای کاربست عملی آموزه‌ها برای اجرای برخی بازی‌ها یا رقابت‌های اردویی قابل تحقق است. برای مثال، اردوی نویسندگان جوان در آمریکا (Young Writers' Camp) برای نیل به هدف خود به جز برگزاری کارگاه‌ها از شیوه‌هایی مثل اجرای اشعار و دست‌نوشته‌ها، خواندن بلند مطالب و ضبط کردن آن‌ها حین قدم زدن در خیابانی که به این کار اختصاص داده شده، برگزاری جلسات تجزیه و تحلیل مطالب با حضور هم‌کلاسی‌ها، گردشگری با مقصدهایی مثل کافه و رستوران... برای اجرای کارهای مطرح‌شده استفاده می‌کند.

اردوهای سلامتی: طرح اردوهایی که به آموزش‌های مربوط به اصلاح سبک زندگی اختصاص دارند؛ از جمله اردوهای آموزشی که

برای مثال با هدف آشنایی بچه‌ها با بهداشت و سلامت غذایی برگزار می‌شود. باید توجه داشت که جذابیت شکل آموزش در اردو اثر لازم را بر تغییر ماندگار عملکرد دانش‌آموزان می‌گذارد. برای نمونه، در مثال فوق می‌توان از اردویی با سناریوی «ز مزرعه تا میز غذا» بهره برد و دانش‌آموز را برای پخت یک غذا از بهره‌گیری از طبیعت تا پخت آن در آشپزخانه و باید و نبایدهایی که بر اصول سلامت غذا تأکید می‌کند، همراهی کرد.

اردوهای شناسایی و استعدادیابی

شناخت و درک تفاوت‌های فردی و استعدادی دانش‌آموزان از ضروریات کار تعلیم و تربیت است. شناخت ما از دانش‌آموز در موقعیت کلاسی نسبت به شرایطی که در آن در یک فعالیت مشترک اردویی با او درگیریم، بسیار زمان‌برتر است. اردوهای شناسایی، به‌ویژه در دوره‌های تحصیلی پایین‌تر، هم به آشنایی دانش‌آموزان و معلمان در شرایط خوشایند و مثبت کمک

اردو از طریق فراهم آوردن یک بافت رفتاری متفاوت و برنامه تقویت رفتاری ناآشنا و فراهم کردن موقعیت‌های چالش‌برانگیز جدید می‌تواند اثر شگرفی در پیشرفت دانش‌آموز در حیطه تحول مثبت داشته باشد

نمایشگاهی، امکانات شنا و استفاده از دریاچه، استفاده از گیم‌ها و بازی‌ها در آموزش، شبیه‌سازی تجربه‌های فضایی، برنامه‌های مرتبط با حیوانات، برنامه‌های مرتبط با علم پزشکی، بازدید از سازمان‌های اجرایی مرتبط (سازمان اطلس و پایگاه داده) و آینده‌پژوهی در موضوع بهره می‌گیرد.

اردهای خانواده‌محور

تقویت رابطه اولیای مدرسه با خانواده دانش‌آموز از طرفی و بهبود روابط دانش‌آموز با خانواده خودش از سوی دیگر، از نکات مهم در پیوند او با مدرسه است. در بستر تعاملات روزمره مدرسه، این دو هدف کمتر فرصت تحقق می‌یابند و برگزاری اردوهای خانوادگی همراه با دانش‌آموزان این موقعیت را فراهم می‌کند. بازی‌های خانوادگی به کمک حل تعارضات خانواده می‌آیند و بازی‌های مشترک بین معلمان، دانش‌آموز و خانواده در ایجاد احساس پیوند در دانش‌آموز اثر شگرفی می‌گذارند. برای مثال، مشاور یا تسهیلگری را در نظر بگیرید که بازی‌هایی را متناسب با آسیب‌های متداول در خانواده‌های حاضر در مدرسه برای یک برنامه اردویی خانوادگی طراحی می‌کند.

اردهای مهارت فردی و اجتماعی

عملکرد موفقیت‌آمیز در مدرسه برای دانش‌آموز وابسته به دارا بودن برخی از مهارت‌های فردی و اجتماعی است که معلم یا عوامل مدرسه در برنامه درسی روزانه، برنامه‌های مدونی برای تسهیل یادگیری آن‌ها توسط دانش‌آموز ندارند. یکی از کارکردهای مهم اردو فراهم کردن شرایطی محرک برای دانش‌آموز در راستای اکتساب این مهارت‌هاست.

مهارت‌های اجتماعی: مهارت‌های انجام دادن کار گروهی و همیاری، از جمله این اهداف در حیطه مهارت‌های اجتماعی اردوست. ایجاد محیط بازی‌هایی که مستلزم اجرای گروهی و تقسیم مسئولیت است از جمله روش‌های نیل به این هدف در اردوست. حذف کلیشه‌های نگرشی نسبت به همسالان و اطرافیان خود در مدرسه نیز از جمله شرایط سازگاری بهتر با محیط اجتماعی است که می‌توان از طریق بازی‌های جابه‌جایی بچه‌ها در طبقه و جابه‌جایی در طبقات مختلف نژادی، درسی، جسمانی و غیره به آن دست یافت.

مهارت‌های فردی: در بخش مهارت‌های فردی یکی از اهداف مهم و در دسترس پرورش خلاقیت و ابتکار عمل در دانش‌آموزان است. برای رشد تفکر و اگرای مخاطب می‌توان از موقعیت‌های سیال و چندپاسخی، ابهام منابع، فرصت‌های تداعی کلمات مبتنی بر وجوه اشتراک، و امثال این‌ها در طراحی موقعیت‌ها و سناریوی اردو بهره برد. اردوی تابستانی کنجکاوی (Curiosity Summer CAMP) برای دوره‌های پیش‌دبستان و دبستان از چنین موقعیت‌هایی در ساخت کاردستی، کار با پارچه و پرشش و پاسخ بهره می‌گیرد.

می‌کند و هم منجر به ایجاد شناخت از یکدیگر به‌عنوان یک مبنای ارتباط می‌شود.

اما فراتر از این، گاهی اردوهایی برای تشخیص استعداد مرکزی کودک شکل می‌گیرد و در آن برنامه‌های عملی استعدادیابی از طریق محیط‌های غنی دست‌ورزی فراهم می‌شود. تصور کنید که مبنای استعداد‌های چندگانه را نظریه هوش‌های هشت‌گانه^۲ گاردنر^۳ گذاشته‌اید؛ یک مدل اردوی قابل برگزاری که فضایی غنی و بخش‌بندی شده از امکان دست‌ورزی و فعالیت در هر یک از این حیطه‌ها مثل چادرزنی شب‌هنگام زیر نور ستارگان، عملکرد گروهی، زبان ارتباطی مؤثر و جست‌وجو در عقاید و اندیشه‌ها، اجرای تجارب آموزشی، خلق فعالیت‌های-

هنری، کاربرد مسائل ریاضی، یادگیری شنا، مهارت‌های فوتبال، تئاتر و تحرک بدنی و مهارت‌های و غیره را فراهم کنید. همیشه و هم‌زمان، همه فعالیت‌ها در حال اجرا باشند و در هر روز، امکان انتخاب به دانش‌آموز اعطا گردد. تشخیص تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان در نوع استعداد مرکزی از طریق روش‌های علمی قابل تحقق است که می‌توانید به وسیله مطالعه و جست‌وجوی بیشتر آن را فرا بگیرید.^۵

اردهای کاربرد علوم

این نوع اردوها با دو هدف پیگیری می‌شوند؛ هدف نخست، یادگیری است. ارتباط معنادار زندگی روزمره با دروس آموزش‌دیده‌شده، اثربخشی فراوانی در بهبود وضعیت آموزشی دانش‌آموزان و رضایت آنان از تحصیل دارد. در این هدف، ما به دنبال ایجاد موقعیت‌ها و فعالیت‌هایی در راستای استفاده هدفمند از آموزه‌های مدرسه هستیم. هدف دوم، دسترسی به شرح بیشتر و عینی‌تر علوم یاد گرفته شده در مدرسه است. عموماً فرصت‌های کلاسی امکان دست‌ورزی حین آموزش را در یک هدف آموزشی به معلم نمی‌دهد اما در اردوها این امکان با تجهیزات و زمان مقتضی

برای برنامه درسی در دسترس است.

فراهم کردن محیط‌ها و برنامه تفریحی برای علوم، زیست‌شناسی، ریاضی، ادبیات و سایر دروس روش‌های بسیار متنوعی دارد که از جمله می‌توان به اردوی تابستانه بین‌المللی که به نام (School LAB Summer CAMP) در سوئیس برگزار می‌شود و هدف آن مشارکت دانش‌آموز در فضای علمی و دست‌ورزی عملی در فیزیک و ریاضی است، اشاره کرد. این اردو، برای رسیدن به این هدف از آشنایی با فیزیک ذرات، نقش شتاب‌دهنده‌ها، سفینه‌ها و تجربه جابه‌جایی با آن‌ها، برنامه‌های

**اردوهای مانور
حوادث: اجرای
مانور زلزله،
امداد و نجات و
آتش‌نشانی در
برخی از مدارس
متداول است؛
کافی است با
کمی خلاقیت یک
سناریوی اردویی
جذاب تدوین
کنیم و بچه‌ها
را به پارک‌های
موضوعی (که
احتمالاً در
شهرهای مختلف
وجود دارد) ببریم
و آن را در قالب
یک اردو آموزش
بدهیم**

موضوعی دیگر در توسعه مهارت‌های فردی، افزایش خودتنظیمی دانش‌آموزان در اردوست که از استلزامات قطعی و مورد نیاز ارتقای عملکرد تحصیلی است. خودتنظیمی توانایی موافقت کردن با یک خواسته، توانایی شروع کردن و دست کشیدن از فعالیت‌ها طبق مقتضیات موقعیتی، توانایی تعدیل فعالیت، تکرار، تداوم فعالیت‌های کلامی- حرکتی در موقعیت‌های اجتماعی و آموزشی، توانایی به تعویق انداختن کار کردن روی موضوع یا هدف دلخواه تعریف شده است.^۴ پس، در طراحی موقعیت برای این هدف تربیتی باید این تعریف را مدنظر قرار داد و شرایطی را فراهم کرد که فرد بتواند به تنظیم هیجانی/ شناختی خود برای رسیدن به هدف بپردازد. موقعیت‌هایی نظیر انجام دادن پروژه‌های فردی که نیازمند راهبرد وسیله- هدف هستند، به‌عنوان بخشی از اردو می‌تواند موقعیتی با این هدف ایجاد کند.

تقویت قدرت حل مسئله نیز از مهارت‌های مهم فردی است که در سازگاری با شرایط مدرسه و انتخاب‌های رفتاری درست به دانش‌آموز کمک می‌کند. هدف این نوع اردو می‌تواند فراهم کردن شرایط یادگیری روش‌های مسئله‌مدار حل مسئله به جای روش‌های هیجان‌مدار باشد. روش‌های حدس و خطا، مشاهده و تفسیر تعارض‌های فیزیکی، اجتماعی و تماشای عمل دیگران، افزایش دامنه پاسخ‌های موجود در ذهن دانش‌آموز، ارزیابی موقعیت، فهم اهداف مختلف هر اردو، بارش فکری در راه‌حل‌ها، انتخاب سلسله‌ای از اعمال، از جمله نکاتی است که در طراحی موقعیت‌های متناسب با پرورش این مهارت باید در نظر گرفته شود. ایجاد فضا و موقعیت‌های اردویی پر از مسئله مثل رسیدن به ارتفاع معین، پر کردن احجام سوراخ از آب، ایفای نقش شامل حل مسئله‌های اجتماعی مثل متوقف کردن گریه یک نفر، تعامل با کسی که زبان دانش‌آموز را بلد نیست، و دعوت از هم‌کلاسی‌های رقابت‌جو برای مهمانی از جمله موقعیت‌هایی در یک اردوست که دانش‌آموز می‌تواند روش‌های مسئله‌مدار خود را در آن‌ها توأم با لذت یادگیری به آزمایش بگذارد.

اردویی برای گروه‌هایی با نیاز ویژه

گاهی متولیان تربیت، برای دانش‌آموزانی که از بیماری خاصی رنج می‌برند، برنامه‌های اردویی طراحی می‌کنند. تدوین برنامه‌های اردویی برای این دسته از دانش‌آموزان اهمیت خاصی دارد؛ از این نظر که به علت محدودیت‌های عملکرد در این افراد، باید شرایط ویژه‌ای برای آن‌ها در اردو در نظر گرفت. به علاوه، نیاز این بچه‌ها به شرکت در دوره‌های درمان، به دور شدن آن‌ها از فضای دیگر بچه‌ها و در نتیجه، افت مهارت‌های اجتماعی و اعتمادبه‌نفس آنان می‌انجامد و بر این اساس، آن‌ها نیازمند برنامه‌های اختصاصی شبیه گروه‌های همیاری برای بازیابی و تاب‌آوری خود هستند. به علاوه، اردوهای توانمندسازی برای اقشار محروم و اردوهای پیچیده‌تر برای دانش‌آموزان تیزهوش از جمله اردوهای دیگری هستند که برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه برگزار می‌شوند.

* پی‌نوشت

1. Henderson, K.A., Bialeschki, M.D., & James, P.A. (2007). Overview of camp research. *Child and adolescent psychiatric clinics of North America*, 16(4), 755-767.

2. Theme park

۳. هوش کلامی، موسیقایی، ریاضی، فضایی، میان‌فردی، درون‌فردی،

طبیعت‌گرا، بدنی

4. Gardner.

5. MI (Multiple Intelligences) Summer Camp.

۶. به نقل از یعقوبی و همکاران. (۱۳۹۲). تأثیر آموزش راهبرد خودتنظیمی

بر نشانه‌های نارسایی توجه و عملکرد ریاضی دانش‌آموزان با اختلال نارسایی

فصلنامه افراد استثنایی، سال ۱، شماره چهارم ۳، بهار ۱۳۹۳.

آینده، تو هستی

مدرسه بین‌المللی پژوهش روسیه^۱

حمیدرضا منصوریان

گوناگونی چون فرانسه، اوکراین، دانمارک، نروژ، ایران، اسپانیا و پرتغال به این مدرسه می‌آیند. پژوهش‌های مدرسه در سه حوزه علوم اجتماعی و انسانی (Social Sciences and Humanities) علوم طبیعی (Natural Sciences) و فناوری‌های نوین (Technology) انجام می‌گیرد. هر دانش‌آموزی به صورت داوطلبانه می‌تواند در یکی از زیرشاخه‌های این بخش‌ها فعالیت کند و در نهایت، دانش‌آموزانی که در گروه‌های کاری مختلف قرار گرفته‌اند، در همایش پایانی و در حضور استادان دانشگاه، کارشناسان گوناگون و معلمان نتیجه پژوهش‌های خود را ارائه می‌دهند. این فعالیت‌ها به هیچ‌وجه جنبه رقابتی ندارد و هر گروه فقط نتیجه کار خود را ارزیابی می‌کند؛ البته نه در مقایسه با دیگران.

ما از معلمان این مدرسه بودیم و در مدت مشخصی که در این مدرسه فعالیت می‌کردیم، تجاربی به دست آوردیم که بخشی از آن چنین است:

۱. امکان کار در کلاس یا کارگاهی که دانش‌آموزان آن از مناطق مختلف دنیا با علایق، ویژگی‌ها و دانسته‌های گوناگون آمده بودند، فراهم شد.

۲. ارزشیابی در پایان هر روز کاری به روش‌های گوناگون صورت می‌گرفت که این امر نگرش

مدرسه بین‌المللی پژوهش هر سال زیر نظر بنیاد آموزشی Milset تشکیل می‌شود و اهداف پژوهشی متعددی را به صورت بین‌المللی دنبال می‌کند. شعار این مدرسه این است: «آینده، تو هستی؛ آینده متعلق به جوانان است». دانش‌آموزان و معلمان از سرتاسر جهان وارد این مدرسه می‌شوند و فعالیت می‌کنند. همه افراد و گروه‌ها در پاسخ به فراخوانی که بنیاد و دفتر منطقه‌ای IRS منتشر می‌کند، برای حضور در این مدرسه اظهار تمایل می‌کنند و طی فرایندی پذیرش می‌شوند. شرکت در این مدرسه برای مدارس کشورهای گوناگون معمولاً با سه شرط اصلی همراه است:

۱. زبان مورد استفاده در مدرسه انگلیسی است و همه شرکت‌کنندگان برای حضور و ارتباط با یکدیگر باید بر آن مسلط باشند.

۲. مدرسه مبلغی را به عنوان شهریه اعلام می‌کند که مدارس کشورها باید آن را پرداخت کنند.

۳. همه معلمان و دانش‌آموزان موظف‌اند از قوانین مدرسه بین‌المللی تبعیت کنند و با مسئولان همکاری لازم را داشته باشند.

ده دوره این مدرسه تاکنون در نقاط مختلف روسیه برگزار شده است. دانش‌آموزان از کشورهای مختلفی چون روسیه، ایتالیا، چین، مکزیک، ایران، تایلند، ترکیه و فیلیپین و معلمان نیز از کشورهای

در برنامه شب
فرهنگی کشورها،
دانش آموزان هر
کشور آداب و
رسوم و بخشی از
عناصر فرهنگی
کشورشان را
معرفی می کردند
که همراه با
پذیرایی با
خوراکی های
خاص آن
کشور، پوشیدن
لباس های بومی و
دادن هدیه های
فرهنگی بود

در آن ها وجود داشت، متنوع بودند. این فضاها از کلاس های عادی گرفته تا آزمایشگاه، کارگاه موسیقی، کارگاه های ساخت، محوطه های تاریخی، موزه ها، جنگل و حتی خیابان را در بر می گرفت.

۵. دانش آموزان به جز زبان ارتباطی می بایست با خلاقیت فراوان زبان علمی مشترکی پیدا می کردند؛ زبانی که آموزش های متناسب با آموخته های آنان را در کشور خودشان هم پوشش می داد.

۶. نتیجه فرایند پژوهشی این دوره، به بخشی از کار و فعالیت وزارت خانه ها و معلمان مدارس مختلف جهان بر می گشت و می توانست به نوعی بازتاب کار آن ها تلقی شود.

۷. امکان با هم بودن در وقت صبحانه، ناهار و شام و نیز برنامه های عمومی نظیر شب فرهنگی کشورها وجود داشت که فضا و زمان مناسبی برای تبادل اطلاعات و فرهنگ ها فراهم می آورد.

در برنامه شب فرهنگی کشورها، دانش آموزان هر کشور آداب و رسوم و بخشی از عناصر فرهنگی کشورشان را معرفی می کردند که همراه با پذیرایی با خوراکی های خاص آن کشور، پوشیدن لباس های بومی و دادن هدیه های فرهنگی بود.

۸. برای معلمان، کارشناسان و مربیان همراه امکان بازدید از مدارس محلی وجود داشت که بر تجارب آن ها می افزود.

★ پی نوشت:

(IRS: International Research School)

متفاوتی نسبت به ارزشیابی را در پی داشت و به بهبود کار معلمان و کارشناسان در روزهای بعدی کمک می کرد.

۳. هر روز به صورت موازی با کلاس های دانش آموزان، برای سرپرستان و مربیان گروه های دانش آموزی هر کشور نیز نشست هایی برگزار می شد که افراد در آن ها ضمن بیان تجربه ها و معرفی نظام آموزشی کشور خود، مشاهدات خود را از کلاس های برگزار شده، مطرح و بررسی می کردند. در واقع، یادگیری برای همه افراد صورت می گرفت.

۴. فضاهایی که امکان فعالیت دانش آموزان

مدیریت اردو

ملاک‌های صلاحیت حرفه‌ای برای برگزاری اردوهای دانش‌آموزی

نرجس لاری

پژوهشگر تعلیم و تربیت

خواهند بود؛ مگر اینکه یک گروه اجرایی قوی به برگزاری مؤثر رهنمون‌های آن خطوط اقدام کند.

مدیریت شایسته برنامه‌های تربیتی خارج از مدرسه، مستلزم داشتن مهارت‌هایی است که آموزش و اکتساب آن‌ها امری ضروری است اما مهارت‌های اختصاصی یک مدیر اردو شامل چه مواردی است؟ این یادداشت به دنبال تبیین برخی از این مهارت‌هاست. زمانی که این ویژگی‌ها و یا به تعبیر دیگر، ملاک‌های صلاحیت حرفه‌ای برای برگزاری اردو روشن باشد، افراد می‌توانند برای دستیابی به این ملاک‌ها و ارتقا در آن‌ها و نیز افزایش اثربخشی خود، از طریق تجربه حرفه‌ای، آموزش‌های ضمن خدمت مهارت‌ها، تجربه شخصی و به چالش کشیدن خود، کارآمدی خویش را توسعه بخشند.

در این یادداشت، ملاک‌های صلاحیت حرفه‌ای برای برگزاری اردوهای دانش‌آموزی را در چهار بخش شامل مهارت‌های فردی، مهارت‌های اردویی، مهارت‌های مدیریت، و مهارت‌های تربیتی بررسی می‌کنیم. باید در نظر داشت که همه این مهارت‌ها در یک برنامه اردویی به هم پیوسته‌اند و جدا از یکدیگر قابل بررسی

من در ایام دانش‌آموزی به اردوهای متعددی رفته‌ام. اردوهایی که از آن‌ها عکس‌هایی برای تداعی خاطراتی مبهم به یادگار دارم، یک اردوی فاقد عکس را همیشه با خاطراتی خوش و ماندگار به یاد می‌آورم؛ اردویی در سنین ابتدایی که هدف خیلی ساده‌ای برای آموزش بعضی از مهارت‌های طبیعت‌گردی داشت و در یک اردوگاه شهری برگزار شده بود. جالب آنکه با وجود گذشت سال‌های متمادی، حتی بعضی از کارکنان آن اردو و از همه بیشتر مربی‌ای را که مسئول ما بود، در ذهن دارم. به این فکر می‌کنم که جدا از سناریوی اردویی که همیشه عنصری مهم بوده، چه خاصیت دیگری اثر این اردو را در من، به‌عنوان یک دانش‌آموز، ماندگار کرده است؟ به عبارت دیگر، احساس خوب و درک کارآمدی یک اردو متأثر از چه عوامل دیگری است؟

مهم‌ترین پاسخ به این پرسش مبتنی بر پژوهش‌های صورت گرفته، مدیریت و نحوه اجرای کارآمد اردوست که طبیعتاً مرهون افراد دارای صلاحیت آن است. در واقع، به نظر می‌رسد که بهترین سناریوهای اردویی صرفاً خطوط زیبایی روی کاغذ

نیستند و همپوشی آن‌ها در مصادیق مختلف در برگزاری یک اردوی حرفه‌ای قابل مشاهده است.

مهارت‌های فردی

شکل‌گیری جو مناسب در اردو منوط به قابلیت و ارزشمندی شخصیت فردی برگزارکنندگان آن است. ویژگی‌هایی که به‌طور مستقیم از برگزارکنندگان هر برنامه تربیتی بر دانش‌آموزان شرکت‌کننده اثر گذارد، قابل چشم‌پوشی نیست. یک فرد کارآمد از نظر ویژگی‌های فردی، بر تقویت یک محیط مثبت و مؤثر در اردو اثر می‌گذارد؛ خصوصاً اینکه برنامه اردویی شرایط متعددی را در ارتباطات اجتماعی مبتنی بر موقعیت فراهم می‌کند و از این نظر، تسلط فردی بیشتری را از کارکنان می‌طلبد. مهارت‌های زیر در این بخش ضروری به نظر می‌رسد:

- خودرهبری؛
- ارزش‌مداری شخصی مبتنی بر اخلاق حرفه‌ای؛
- ریسک‌پذیری و انعطاف؛
- حل مسئله؛
- تاب‌آوری.

مهارت‌های اردویی

این دسته از مهارت‌ها، به «درک ویژگی‌های اختصاصی فعالیت‌های اردویی» اشاره دارد که می‌تواند در موقعیت‌های متعدد و متفاوت - از شب‌مانی در مدرسه تا صخره‌نوردی در طبیعت - برگزار شود. مدیریت دقیق یک اردو منوط به شناخت الزامات هر یک از این شرایط و فعالیت‌هاست؛ چرا که مدیر و کارکنان اردو باید امکان برنامه‌ریزی راهبردی شرایط ایمن و مدیریت خطر در این موقعیت‌ها، امکان پیشنهاد برنامه مبتنی بر شرایط، و آموزش آن‌ها را داشته باشند.

بخشی از مهارت‌های اردویی، مهارت‌های پیشگیری از حادثه و بخش دیگر، مهارت‌های پاسخ به حادثه را شامل می‌شود.

● مهارت‌های پیشگیری از حادثه شامل: انتخاب تجهیزات و استفاده از آن‌ها، اصول نگهداری تجهیزات (نظارت اولیه)، اصول بهداشت و سلامت، مسیریابی، اصول برنامه غذایی، نظارت بر آماده‌سازی و تجهیز اردوگاه با مکان اردو، شناسایی نقاط مستعد خطر در برنامه، سلامت حمل و نقل، و بیمه دانش‌آموزان و مربیان است.

● مهارت‌های پاسخ به حادثه، شامل امکانات درمانی، استقرار امکانات شرایط بحران، و شناخت اصول نجات‌بخشی و اطفای حریق است.

مهارت‌های تربیتی

مهارت‌های تربیتی را می‌توان مهم‌ترین بخش از مهارت‌های اداره اردو دانست؛ چرا که نیل به هدف یک اردوی تربیتی در گرو تسلط بر این مهارت‌هاست. تمام تلاش‌های اجرایی برای

ایجاد ساختار برگزاری مناسب اردو، زمانی مؤثر است که عوامل برگزاری اردو بدانند که تحت چه شرایطی اهداف تعلیم و تربیتی قصد شده به ثمر می‌نشیند. ملاک‌های حداقلی برای این بخش شامل موارد زیر است:

- توانایی تشویق و تنبیه مبتنی بر تربیت مثبت در اردو برای مخاطب و کارکنان؛
- شناخت و در نظر گرفتن تفاوت‌های فردی (سبک‌های یادگیری، استعدادهای چندگانه) در برنامه فعالیت‌ها؛
- شناخت اصول و حدود ارتباط با والدین؛
- داشتن ابزار حفظ نشاط در برنامه اردو؛
- بهره‌گیری از فناوری آموزشی؛
- بهره‌مندی از دانش شناخت مخاطب اردو (ترکیب و درصد سنی) و گروه‌بندی؛
- شناخت روش‌های آموزشی؛
- تسلط بر محتوا.

مهارت‌های مدیریتی

دسته دیگری از مهارت‌ها، نکاتی است که در اداره یک برنامه اجرایی گروهی باید در نظر گرفته شود. وجود منابع مالی مختلف، تجهیزات، حمل و نقل و تعدد گروه‌های درگیر در برگزاری یک اردوی کارآمد، نیاز به مدیریت دقیق این فرایند اجرایی را تا رسیدن به اهداف نشان می‌دهد. این دسته از مهارت‌ها به‌طور خاص به شایستگی رهبری اجرایی افراد برگزارکننده اردو اشاره دارد و می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

- مدیریت امکانات اردویی؛
- مدیریت مالی و منبع (مثل امکان برآورد هزینه اردو)؛
- اصول ارزیابی از عملکرد کارکنان؛
- اصول ارزیابی تحقق اهداف اردو؛
- الگو نظارت اردو بر کیفیت و کمیت برگزاری؛
- تحلیل مدیریت خطر اردو/ مدیریت بحران؛
- تشخیص و تأمین نیازهای گروه‌های ویژه شرکت‌کننده در اردو؛
- تسلط بر نیاز کارکنان اردو؛
- تربیت و غربال مربیان و کارکنان و شناخت سطوح گواهی صلاحیت حرفه‌ای؛
- مدیریت زمان اردو؛
- مدیریت حمل و نقل؛
- بازاریابی اردو.

* پی‌نوشت

1. Harrison, G., & Erpelding, M. (Eds). (2012). Outdoor program administration: Principles and practices. Human Kinetics.

بهترین
سناریوهای
اردویی صرفاً
خطوط زیبایی
روی کاغذ
خواهند بود؛ مگر
اینکه یک گروه
اجرایی قوی به
برگزاری مؤثر
رهنمون‌های آن
خطوط اقدام کند

اردوهای بین‌المللی، محیط‌هایی برای تبادل فرهنگ

فرزانه نوراللهی
دبیر فیزیک منطقه ۲ تهران

مشغول ایجاد تغییراتی در کتاب درسی پایه اول بودیم. قرار بود مجموعه‌ای از موضوعات بهداشتی مرتبط با آموزه‌های اسلامی وارد کتاب شود و به تبع آن، در آن ایام مطالعه و پژوهش من در این زمینه زیاد بود. یکی از بهترین شیوه‌ها برای یافتن پاسخ سؤالاتم، سفر به کشور مالزی بود. پس با این دوستان ارتباط برقرار کردم و ایشان هم خیلی سریع اجابت کردند و در نیمه اسفند ۱۳۸۸ به مدت یک ماه عازم کشور مالزی شدم. مهم‌ترین خواسته‌ام از دوستانم این بود که در صورت امکان، شرایط اقامت مرا در یک خانواده مسلمان مالایی فراهم سازند

با نام مالزی، در چند سال اخیر بسیار برخورد کرده بودم و ذهنیتی که از آن داشتم، کشوری با مسلمان‌های فعال و پیشرو در برخی تجارب آموزشی روز و تلفیق آن با موضوعات اسلامی بود! به‌ویژه اینکه تعدادی از دوستان نزدیکم این کشور را برای ادامه تحصیل یا زندگی انتخاب کرده بودند. درباره آن بسیار کنجکاو بودم؛ سؤالات زیادی داشتم و دلم می‌خواست درباره آن بیشتر بدانم. یکی از مهم‌ترین سؤالات‌هایم این بود: آیا فرهنگ اسلامی توانسته است با سبک زندگی مردم مالزی آمیخته شود؟

در یک همایش بین‌المللی با عنوان «جوامع یادگیرنده» در سال ۱۳۸۶ با یک زوج مسلمان مالایی آشنا شدم. خانم در یک مهد قرآن به بچه‌ها آموزش می‌داد و آقا به همراه برادر بزرگ‌تر خود مؤسسه‌ای مردم‌نهاد تأسیس کرده بود. آن‌ها به کمک یک گروه پژوهشی خوب، از طریق تولید پوستر، چاپ کتاب، نشست‌های دوره‌ای و برگزاری نمایشگاه‌های مختلف در شهرها و مکان‌های متنوع در کشور مالزی یا هند به مردم آموزش‌های اجتماعی مرتبط با سبک زندگی می‌دادند.

این آشنایی سؤالات مرا پررنگ‌تر کرد. هم‌زمان با این اتفاق در دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه در گروه علوم،

کنم تا این انرژی و تجربه زیبا تداوم یابد و در طول زمان جاری شود. پس، از دبیر همایش خواهش کردم که یک شب میزبان آن دوستان باشم. به کمک مادرم چند نوع غذای سنتی ایرانی از نوع گوشتی و گیاهی و پیش‌غذاهای ایرانی تهیه کردیم و در همان مهمان‌سرا از ایشان پذیرایی کردیم. فضای بسیار صمیمانه‌ای برای گفت‌وگو شکل گرفت.

ارتباط با مهمان‌های خارجی معمولاً برای ما ایرانی‌ها جذاب و خوشایند است؛ به‌خصوص برای طیف دانش‌آموز و معلم! خب حالا یک لحظه چشمان خود را ببندید و تصور کنید که در یک ضیافت بین‌المللی قرار گرفته‌اید که مهمانانی

از کشورهای مختلف آسیایی، اروپایی و آفریقایی در آن شرکت کرده‌اند. شما هم تنها فرد شرکت‌کننده از ایران هستید. میهمانان بسیار مشتاق‌اند که از شما درباره فرهنگ غنی اسلامی - ایرانی بشنوند. از کجا آغاز می‌کنید و چطور جنبه‌های مختلف ایران پهناور را با موقعیت‌های بسیار متنوع قومی، اجتماعی، فرهنگی، جغرافیایی و ... به ایشان معرفی می‌کنید؟

موقعیت ۱. مسابقات بین‌المللی قرآن کریم - بانوان - اردیبهشت ۱۳۹۷

امسال هم مادرم در مسابقات بین‌المللی حفظ قرآن کریم شرکت کرد و من فرصت داشتم همراه او باشم و با مهمان‌هایی که از کشورهای مختلف آمده بودند، همراه شوم. هنگام ناهار، همه مهمان‌ها یک جا جمع بودند. تعدادی از شرکت‌کنندگان، دختر خود را همراه آورده بودند. تنوع رنگ پوست و رنگ مدل لباس‌هایشان برایم جالب بود. شرایط و اوضاع را کمی بررسی کردم. بعد از ناهار بخش بعدی مسابقه ادامه پیدا می‌کرد. فرصت را غنیمت شمردم و به سراغشان رفتم. می‌توانستم کمی انگلیسی صحبت کنم. البته همه مهمان‌ها هم به این زبان مسلط نبودند.

به هر شکل بود از ایشان دعوت کردم که در سالن مجاور جمع شویم و با هم گفت‌وگو کنیم. دوست داشتم درباره مدل پوشش و نوع لباسشان بیشتر بدانم. فکر کردم شاید برای ایشان هم جالب باشد که درباره لباس‌های ما ایرانی‌ها بدانند. دو دختر آفریقایی و سه دختر آسیایی جمع مهمانی ما را تشکیل می‌داد.

ابتدا خودمان را به‌صورت مختصر معرفی کردیم. سپس من درباره مدل پوشش و انواع آن در ایران صحبت کردم ...

تا بتوانم از نزدیک با سبک زندگی‌شان آشنا شوم. روزها به همراه دوستان مالایی‌ام با مؤسسه آن‌ها و فعالیت‌هایش و نیز دانشگاه‌ها، مدارس و مراکز فرهنگی آشنا می‌شدم و شب‌ها در خانواده بسیار گرم و صمیمی یکی از اقوام مدیر مؤسسه، درباره سبک زندگی اسلامی - مالایی و اسلامی - ایرانی تبادل اطلاعات می‌کردیم.

به یاری خدا، در طول زمان سفر با همراهی خانواده‌های بومی مسلمان آنجا، زمینه برای مشاهده دقیق فراهم شد و این امر به من در یافتن پاسخ سؤالاتم بسیار کمک کرد.

موضوعات بحث و تبادل نظر ما بسیار متنوع بود؛ از شیوه سنتی پخت نان و غذاهای مرسوم گرفته تا مراسم تفریحی و جاذبه‌های گردشگری، آداب و سنت‌های خانوادگی و آیین‌های مذهبی. فضای گفت‌وگوی صمیمانه کمک می‌کرد که شناخت واقعی دوجانبه شکل بگیرد و افراد مشتاقانه موضوعات را دنبال می‌کردند.

یک روز هم در آنجا برای این عزیزان میز ناهار ایرانی چیدم و با چند نوع غذا و نوشیدنی سنتی خودمان از ایشان پذیرایی کردم.

سه سال از این سفر گذشت. در یک همایش بین‌المللی دیگر در تهران شرکت کردم و همراه مهمان‌های مختلفی از چند کشور آسیایی و آمریکایی بودم. هنوز شیرینی سفر به مالزی و تلاش دوستانم برای معرفی آداب و فرهنگشان و شنیدن فرهنگ اسلامی - ایرانی ما زیر زبانم بود. دوست داشتم کاری

یک مدرسه
تابستانه نجوم
را تصور کنید
که به دعوت
آموزش و پرورش
در شهر مراغه
برگزار می‌شود؛
در این مدرسه
دانش‌آموزانی از
سراسر دنیا در
کنار دانش‌آموزان
ایرانی، آسمان
زیبای ایران را در
فضایی تاریخی
رصد می‌کنند و
ضمن گذراندن
دوره‌های
تخصصی نجوم، با
داستان تاریخی
رصدخانه مراغه
و اوج قدرت و
شکوه نجوم در
زمان خواجه
نصیرالدین طوسی
آشنا می‌شوند

**اردوهای آموزش
زبان فارسی و
صدها اردوی
بین‌المللی دیگر
که می‌توان
طراحی کرد و در
کنار آموزش‌های
تخصصی یا
برگزاری مسابقات،
ارتباط فرهنگی
عمیقی را
پایه‌ریزی نمود
که تنها یکی از
دستاوردهای آن
زدودن باورها و
پیش‌داوری‌های
غیرواقعی درباره
ایرانیان است که
در ذهن مردم
سایر کشورها
رسوب کرده است**

موقعیت ۲. المپیاد زیست‌شناسی - مرداد ۱۳۹۷ تهران

برای رسیدن به این مسابقه خیلی تلاش کرده بودیم اما در کنار معلم‌هایمان درباره خیلی موضوعات مهم دیگر هم صحبت و مطالعه می‌کردیم. قرار گذاشته بودیم که از زمان اجرای مسابقه تا اعلام نتایج با دانش‌آموزان چند کشور اروپایی و آمریکایی درباره شرایط اجتماعی و سبک زندگی‌شان گفت‌وگو کنیم. فرصت خوبی بود و آن‌ها هم از این موضوع استقبال کردند. اولین موضوعی که در فرهنگ ما جالب به نظرشان رسید، دلبستگی فرزندان به پدر و مادر و نیز همراهی‌شان با آن‌ها بود که تا زمان ورودشان به یک خانواده جدید ادامه می‌یافت. آن‌ها این شرایط را یک دلگرمی و نقطه مثبت برای رشد فرزندان می‌دانستند و آن را به این شکل که مادر فرهنگمان داریم، ندیده بودند ... در اردوهای بین‌المللی ظرفیت فوق‌العاده‌ای برای ارتباط و معرفی کشورمان و شناخت فرهنگ متقابل وجود دارد.

یک مدرسه تابستانه نجوم را تصور کنید که به دعوت آموزش و پرورش در شهر مراغه برگزار

می‌شود؛ در این مدرسه دانش‌آموزانی از سراسر دنیا در کنار دانش‌آموزان ایرانی، آسمان زیبای ایران را در فضایی تاریخی رصد می‌کنند و ضمن گذراندن دوره‌های تخصصی نجوم، با داستان تاریخی رصدخانه مراغه و اوج قدرت و شکوه نجوم در زمان خواجه نصیرالدین طوسی آشنا می‌شوند.

با به یک اردوی هنر اسلامی - ایرانی فکر کنید که در شهر اصفهان برگزار شود؛ در این اردو، دانش‌آموزان کشورهای مختلف ضمن گشت و گذار در فضای تاریخی و زیبای نصف جهان، هنرهای کم‌نظیر ایرانی را در معماری مساجد و هنرهای دستی ایرانی و ... می‌بینند و با مراحل ساخت بعضی از صنایع دستی آشنا می‌شوند. در کنار دانش‌آموزان ایرانی، محصولات هنری خود را تولید می‌کنند و همراه با خاطره مهمان‌نوازی و خونگرمی همسالان و دوستان ایرانی خود، برای مردم کشورشان سوغات می‌برند.

یا اردوهای طبیعت‌گردی چهار فصل، اردوهای آموزش زبان فارسی و صدها اردوی بین‌المللی دیگر که می‌توان طراحی کرد و در کنار آموزش‌های تخصصی یا برگزاری مسابقات، ارتباط فرهنگی عمیقی را پایه‌ریزی نمود که تنها یکی از دستاوردهای آن زدودن باورها و پیش‌داوری‌های غیرواقعی درباره ایرانیان است که در ذهن مردم سایر کشورها رسوب کرده است.

موقعیت ۳. در صف تله‌کابین نمک‌آبرود - شهر یور ۱۳۹۷

با خانواده به شمال سفر کرده بودیم. من و پسرعمویم که هم‌سن هستیم، هر دو در یک کلاس درس می‌خوانیم. دوست داشتیم با تله‌کابین به بالای کوه جنگلی برویم. به خیال خودمان، صبح اول وقت برای گرفتن بلیت به گیشه رفتیم که با یک صف بسیار طولانی مواجه شدیم. تعداد زیادی از مسلمانان لبنان که برای زیارت امام رضا - علیه‌السلام - به مشهد آمده بودند، سفر خود را در شمال ادامه می‌دادند. آن‌ها هم چند پسر هم‌سن ما داشتند. با پسرعمویم مسابقه گذاشتیم تا ببینیم چقدر از کلمات عربی را به خاطر می‌آوریم و می‌توانیم از آن‌ها کسب اطلاعات کنیم. در اولین قدم که به بن‌بست خوردیم. چون ظاهراً آن‌ها لهجه و کلماتی را که بلد بودیم، متوجه نمی‌شدند.

بالاخره، با یک هنرمندی خاص خودمان با انواع زبان‌ها زبان اشاره توانستیم با آن‌ها ارتباط برقرار کنیم. تازه فهمیدیم کمی فارسی بلدند. از آب و هوای متنوع کشورمان گفتیم و شرایط تحصیلی در مدرسه‌ها. اینکه زبان عربی در دوران تحصیلی مدرسه جزء درس‌های رسمی ماست و به خاطر یادگیری قرآن، همه دانش‌آموزان تا حد مقدماتی و عمومی این زبان را یاد می‌گیرند. در آخر هم درباره خلیج فارس صحبت کردیم و از شنیده‌های آن‌ها در این باره شنیدیم. البته در بعضی قسمت‌ها زبان عربی و فارسی به هم آمیخته می‌شد و حرف هم را خوب نمی‌فهمیدیم.

گردشگری جنگ

با نگاهی دوباره به اردوهای راهیان نور

سیده فاطمه شبیری

دسته قرار می‌گیرند. گردشگری جنگ نیز به‌طور خاص، شامل بازدید از جبهه‌های جنگ و یادمان‌های آن، موزه‌های جنگ و صلح و مزار قربانیان جنگ می‌شود. بازدید از اردوگاه‌های نازی‌ها در جنگ جهانی دوم یا محل برج‌های ویران شده دوقلو در نیویورک و شهرهایی که در دوران جنگ‌های جهانی اول یا دوم به اشغال درآمده بودند، مثال‌هایی از گردشگری جنگ هستند. موضوع گردشگری جنگ، بعد از جنگ جهانی دوم و شاید بیشتر با هدف رونق دوباره مناطق جنگ‌زده و بهبود وضعیت اقتصادی این مناطق مطرح شد. احترام به قربانیان جنگ‌ها و فداکاری سربازها و غیرنظامیانی که جان خود را در جنگ از دست داده‌اند، به ملت و دین خاصی محدود نمی‌شود و تقریباً تمام فرهنگ‌ها برای آن ارزش قائل‌اند.

مقاصد گردشگری جنگ در کشورهای روسیه، فرانسه، بلژیک، ترکیه، آلمان، انگلستان، ژاپن، ویتنام و ... وجود دارد و سالانه بیش از ۲۰ میلیون گردشگر، فقط از سایت‌های جنگی، تاریخی در کشور فرانسه دیدن می‌کنند.

جنگ زیبا نیست. ویرانی دارد، قربانی دارد، آوارگی دارد ... اما گاهی اجتناب‌ناپذیر است. همیشه در تاریخ، قلدری و زورگویی، بدفهمی، زیاده‌طلبی و حرص و ... وجود داشته است و هرکدام از این‌ها می‌تواند جرقه آغاز جنگی باشد. یکی تعدی می‌کند و جنگ را آغاز می‌کند و دیگری برای دفاع از خود ناچار به جنگیدن است. کمتر جایی را در جهان می‌توان یافت که از جنگ و درگیری مسلحانه در امان مانده باشد. تاریخ جهان، به‌ویژه تاریخ معاصر، پر از خاطرات تلخ و شیرین شکست و پیروزی در جنگ‌هاست و نقاط زیادی در جهان یادآور جنگ‌ها و خاطره قربانیان آن، رزمندگان و فداکاری‌های آنان است.

گردشگری جنگ، یکی از شاخه‌های پرطرفدار گردشگری در جهان است. گردشگری سیاه یا تلخ به معنی بازدید از مناطق مصیبت‌دیده و فضاهایی است که درد و رنج انسان‌ها را برای بازدیدکننده تداعی می‌کنند. بازدید از مناطقی که در معرض بلایای طبیعی مثل زلزله، سیل و آتش‌فشان قرار گرفته‌اند یا آثار جنگ و حملات تروریستی در آن‌ها به چشم می‌خورد، در این

این استان‌ها، یادآور رشادت‌ها، فداکاری‌ها و نیز نشان‌دهنده آسیب‌هایی است که از جنگی ناخواسته و تحمیلی به مردم کشور ما، به‌ویژه ساکنان مناطق جنوب و غرب کشور، وارد شد. بعد از پایان جنگ، تقاضای بازدید از مناطق جنگی را ابتدا رزمندگان و خانواده‌هایشان و خانواده شهدا برای یادآوری خاطرات آن دوران مطرح کردند. این بازدیدها به مرور توسعه یافت و پس از مدتی، ابتدا در قالب اردوهای دانشجویی راهیان نور سامان گرفت و از سال ۱۳۸۷ اردوهای دانش‌آموزی راهیان نور با اعزام ۲۰ هزار دانش‌آموز آغاز شد. از سال ۱۳۹۰ برگزاری این اردوها در قالب محتوای آموزشی وارد مدارس کشور شد و به‌عنوان دوره عملی درس آمادگی دفاعی دبیرستان مطرح گردید.

درباره تأثیر این اردوها بر دانش‌آموزان و نقش آن‌ها در انتقال فرهنگ ایثار و شهادت و آشنایی با بخشی از تاریخ کشور سخنان زیادی گفته شده است. گاهی نقدهایی هم به این اردوها وارد شده که از آن جمله تأکید بر احساس محور بودن آن‌ها و این است که در چند روز اردو دست‌اندرکاران تلاش می‌کنند که بیشترین تأثیر احساسی بر مخاطب گذاشته شود (که می‌شود) اما احساس، همان‌طور که به سرعت می‌آید، به سرعت هم زایل می‌شود و هدفی که از این اردوها مورد نظر است، کاملاً و به صورتی ماندگار محقق نمی‌گردد. اما یکی از محاسن اردوهای راهیان نور فراگیر بودن آن‌هاست؛ امکانی است که برای تمام مدارس و همه دانش‌آموزان سراسر کشور فراهم است و شاید برای برخی از دانش‌آموزان، تنها اردویی باشد که در تمام مدت تحصیلشان امکان تجربه‌اش را دارند. این فرصتی است که باید از آن بهترین بهره را برد. اردوهای راهیان نور این ظرفیت را دارند که در کنار هدف اصلی‌شان، که انتقال فرهنگ ایثار و آشنایی با شهدا و فرهنگ شهادت و ارزش‌های دفاع مقدس است، اهداف آموزشی زیادی را پوشش دهند؛ اهدافی که تمامی

بازدید دانش‌آموزان از ناحیه جنگ بلژیک (منطقه جنگی مربوط به جنگ جهانی اول)

یکی دیگر از اهداف گردشگری جنگ، یادآوری فجایع انسانی و در نتیجه، بیدار کردن عواطف بشردوستانه و نیز جنگ‌ستیزی و کمک به هم‌نوع در بازدیدکنندگان است.

بازدید از مناطق و یادمان‌های جنگی، به‌عنوان یکی از مقاصد اردویی برای دانش‌آموزان، در کشورهای مختلف جهان مطرح است. علاوه بر اهدافی که برای گردشگری جنگ گفته شد، در اردوهای دانش‌آموزی بازدید از مناطق جنگی^۲، معلمان و متولیان تعلیم و تربیت، به دنبال آشنا کردن دانش‌آموزان با تاریخ خود در فضایی نزدیک به واقعه، انتقال ارزش‌ها و میراث فرهنگی خود به نسل‌های بعدی، و نیز شناساندن واقعیت و عواقب جنگ (از جمله جنگ‌هایی مانند جنگ جهانی دوم که به مرگ و قربانی شدن میلیون‌ها نفر انجامیده است) و از این راه پرورش نسلی برای ساختن دنیایی بهتر از دنیای دیروزند.

راهیان نور

جنگ تحمیلی عراق علیه ایران در سال ۱۳۶۷ به پایان رسید. استان‌های خوزستان، ایلام و کرمانشاه بیش از سایر استان‌ها درگیر جنگ بودند و فضای باقی‌مانده از دوران جنگ در

حوزه‌های برنامه‌درسی را فرا گیرد و به موضوع گفت‌وگو و پژوهش در تمام ساحت‌های برنامه‌درسی تبدیل شود.

اردویی فراگیر

مردم جنوب و غرب کشور، بیشترین آسیب را در طول جنگ دیده‌اند و کمترین ادای دین اردوهای راهیان نور به این مردم، کمک به توسعه اقتصادی این مناطق و اشتغال‌زایی در آنجا باید باشد.

اردوی راهیان نور علاوه بر اینکه اردویی مذهبی/زیارتی است و در کنار بازدید از مناطق جنگی، شامل رفتن به زیارتگاه‌هایی مثل دانیال نبی(ع) در شوش یا علی بن مهزیار در اهواز هم می‌شود، می‌تواند اردویی مردم‌شناسانه باشد، با هدف شناساندن اقوام مختلف ایران، زبان آن‌ها، خوراکی‌ها و سوغات‌هایشان (برای معلم تاریخ و اجتماعی)؛ یا اردویی جهادی با هدف یاری رساندن به مردم روستایی حاشیه‌ای و باقی گذاشتن ردپایی مثبت در منطقه‌ای که مردمش بیشترین آسیب را در طول دوران دفاع مقدس دیده‌اند و بار آسودگی خاطر مردم سایر نقاط را به دوش کشیده‌اند. برای نمونه، تأسیس کتابخانه‌ای کوچک در مدرسه‌ای روستایی یا اقدام‌های مشابه که در زمان کوتاه اردو قابل انجام است؛ یا اردویی تاریخی - باستان‌شناختی که با توجه به ظرفیت و سابقه باستانی منطقه جنوب کشور، از این نظر کم‌نظیر است (برای معلم تاریخ) و طی آن می‌شود از نقاطی مثل چغازنبیل و سازه‌های آبی شوشتر بازدید کرد؛ یا اردوی طبیعت‌گردی باشد. جاذبه‌های طبیعی استان‌های جنوبی و غربی می‌تواند ظرفیت طبیعت‌گردی را به این اردوها اضافه کند و علاوه بر فراهم آوردن امکان لذت بردن بچه‌ها از گشت و گذار در طبیعت، بخشی از بار کلاس‌های جغرافیا و زمین‌شناسی را به دوش بکشد (برای معلم جغرافی و زمین‌شناسی)، نقاطی مثل تالاب شادگان و هورها و مناطق حفاظت‌شده استان خوزستان. در اردوی جنوب می‌توان بچه‌ها را با صنایع بومی منطقه مثل کارخانه‌های پتروشیمی و نیشکر آشنا کرد. به این ترتیب، می‌توان اردویی صنعتی را برگزار کرد و برای معلمان شیمی و فیزیک فرصتی جهت آشنا کردن دانش‌آموزان با صنایع و نیز صنایع دستی منطقه را هم فراهم آورد.

منابع انرژی موضوعی است که می‌تواند در حاشیه اردوهای جنوب مطرح شود. سازه‌های آبی شوشتر و سدها و نیروگاه‌های مختلف نقاطی هستند که می‌توانند محل طرح این مباحث باشند (برای معلم‌های شیمی و فیزیک).

بررسی وضعیت آب منطقه و گفت‌وگو با مردم بومی درباره ریزگردها، علاوه بر ایجاد همدلی با مردم می‌تواند اردو را به اردویی زیست‌محیطی تبدیل کند؛ به طوری که وقتی دانش‌آموزان از اردوی راهیان نور برمی‌گردند، احساس مسئولیتشان نسبت به محیط زیست بیشتر شده باشد و

نقش خود را در استفاده بهتر منابع طبیعی و صرفه‌جویی در مصرف پررنگ‌تر ببینند.

به احتمال زیاد، برای خواننده این مطلب این سؤال پیش می‌آید که در اردوهای چهار یا پنج روزه راهیان نور که آن‌قدر فشرده‌اند که به زحمت می‌توان به بازدید از همه مناطق جنگی برنامه‌ریزی شده رسید، چطور می‌شود این همه برنامه را اضافه کرد؟

پاسخ این است که می‌توان اردوهای راهیان نور را به صورتی تلفیقی و هدفمند بازطراحی کرد؛ از فشرده‌گی بخش روایت کاست و آن را در دو یا سه اردو پخش کرد؛ چند اردو که هر کدام هم بخش روایتگری دفاع مقدس داشته باشند و هم سایر اهداف آموزشی را پوشش دهند. تکرار روایت دفاع مقدس در بازه‌های زمانی و با فاصله، به ماندگاری آن کمک می‌کند و افزودن بخش‌های دیگر، موضوع گفت‌وگو در سایر کلاس‌ها (فیزیک، شیمی، تاریخ، جغرافی، اجتماعی، زیست‌شناسی و ...) در طول سال تحصیلی خواهد شد. این می‌تواند دامنه تأثیر اردوهای راهیان نور را - که تنها اردویی است که بعضی از دانش‌آموزان در عمرشان در آن شرکت می‌کنند - گسترش دهد.

* پی‌نوشت

۱. ایده و طرح این نوشته در نشست با حضور خانم نجمه قنبری و آقای حمیدرضا منصوریان بررسی و طراحی شد. 2. Students battlefield trip.

بررسی وضعیت آب منطقه و گفت‌وگو با مردم بومی درباره ریزگردها، علاوه بر ایجاد همدلی با مردم می‌تواند اردو را به اردویی زیست‌محیطی تبدیل کند؛ به طوری که وقتی دانش‌آموزان از اردوی راهیان نور برمی‌گردند، احساس مسئولیتشان نسبت به محیط زیست بیشتر شده باشد و نقش خود را در استفاده بهتر منابع طبیعی و صرفه‌جویی در مصرف پررنگ‌تر ببینند

ماجرای مدرسه‌ای در یک جزیره

بخش اول: سفری به پارک آهوان

هیوا علیزاده

طراح آموزشی و پژوهشگر

سرآغاز

مدرسه‌شان یک عالمه کار دارند و اینکه در این مدرسه به آن‌ها خوش می‌گذرد.

و شرح یک ماجرا:

در حال کار روی پروژه‌های دربارهٔ موجودات زنده بودیم؛ پروژه‌ای به وسعت یک سال تحصیلی، پروژه‌ای که از مشاهدهٔ موجودات زندهٔ اطرافمان تا تحقیق دربارهٔ موجودات اعماق اقیانوس‌ها را در بر می‌گرفت. پروژه‌ای که پرسش‌های آن سرآغاز بسیاری از ماجراجویی‌ها بود؛ از کشف موجودات حیاط مدرسه و تماس تلگرافی با یک جانورشناس برای شناخت بیشتر آن گرفته تا پرورش سبزیجات و تماشای جوانه زدن آن‌ها، تا به بار آمدن نخودهای مدرسه که همه‌مان را شگفت‌زده کرد.

چهارمین ماه از تأسیس مدرسهٔ زندگی را در دی‌ماه ۹۶ می‌گذراندیم؛ مدرسه‌ای با یک پایهٔ تحصیلی (چهارم ابتدایی) و ۱۱ دانش‌آموز پسر و معلمی که اولین بار در نیمه‌های مرداد ۹۶ به جزیرهٔ کیش رفته بود و از همان روز قصه‌هایش در مدرسه‌ای که در آن موقع هنوز مدرسه نبود، آغاز شد. قرار است در اینجا دربارهٔ ماجراهای سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ این مدرسه نوشته شود؛ مدرسه‌ای که هر روز آن به قول دانش‌آموزانش با روز قبل فرق داشت. مدرسه‌ای که در آن از همان ماه اول بچه‌ها به دنبال این بودند که بزرگ‌ترهایشان را راضی کنند تا بتوانند بیشتر در مدرسه‌شان بمانند. اینکه بخواهند نامه‌ای به ادارهٔ آموزش و پرورش بنویسند و تقاضا کنند که پنجشنبه‌ها و حتی جمعه‌ها به مدرسه بیایند. چون به قول خودشان در

سایت
حفاظت از
لاک‌پشت‌ها،
جزیرهٔ کیش

برای رفتن به پارک آهوان لازم بود نامه‌نگاری‌های اداری انجام شود. همین امر زمینه‌آشنایی دانش‌آموزان با نامه‌نگاری اداری را فراهم آورد. به دنبال آن، چند نامه‌ اداری را بررسی کردیم

قبل از رفتن، لازم بود روی نقشه جزیره کیش محل‌هایی را که می‌خواستیم بازدید کنیم، پیدا کنیم و این کار منجر به آشنایی بیشتر ما با خواندن نقشه، آن هم در بستر یک کار عملی شد

تا سرانجام، خودمان توانستیم نامه‌ اداری بنویسیم.

در مسیر هماهنگی برای رفتن به پارک آهوان، دوستانی که قرار بود به‌عنوان راهنما همراه ما باشند پیشنهاد دادند که علاوه بر پارک آهوان از سایت لاک‌پشت‌های دریایی هم بازدید کنیم و این‌طوری بود که خوشحالی‌مان از یک اردوی علمی چندین برابر شد.

قبل از رفتن، لازم بود روی نقشه جزیره کیش محل‌هایی را که می‌خواستیم بازدید کنیم، پیدا کنیم و این کار منجر به آشنایی بیشتر ما با خواندن نقشه، آن هم در بستر یک کار عملی شد؛ چون از قبل در پروژه‌های دیگر برای آشنایی با جهت‌های اصلی و راهنمای

نقشه کار کرده بودیم و حالا نوبت این بود که آن‌ها را به کار ببریم و همین نقشه‌خوانی و پیدا کردن محل‌های هدف منجر به آشنا شدن با مختصات به‌کار رفته روی نقشه شد.

در تمام مسیر جست‌وجوگری‌هایمان یکی از چیزهایی که رشد می‌کرد، تعداد و کیفیت پرسش‌هایی بود که مطرح می‌شد و همین پرسش‌ها همانند یک چراغ روشن ادامه مسیر را نشانمان می‌دادند.

بالاخره، روز اردو فرا رسید و قبل از رفتن، هماهنگی لازم برای اینکه چه چیزهایی با خود همراه باشیم، هر فرد چه مسئولیتی داشته باشد، از سوار و پیاده کردن وسایل لازم در ماشین گرفته تا جمع کردن زباله‌ها، گفت‌وگو کردیم. به این ترتیب، سفرمان آغاز شد و بعد از حدود بیست دقیقه

در مسیر ماجراجویی‌هایمان با کتاب‌ها و افراد کارشناس و سایت‌های مختلفی آشنا شدیم و از مکان‌های هیجان‌انگیزی همچون منطقه حفاظت شده لاک‌پشت‌های دریایی جزیره و همچنین پارک آهوان کیش، بازدید داشتیم.

یک روز که در حال کار روی مفهوم زنجیره غذایی از جمله مفاهیم کتاب درسی علوم تجربی بودیم، از جمله حیواناتی که با خود بستری برای تعریف یک عالمه خاطره ایجاد کرد جانور زیبایی به نام آهو بود. در کیش، آهو از جانورانی است که در مسیر فرودگاه به راحتی در بلوارهای شهر دیده می‌شود و تجربه بسیار جالبی است وقتی می‌بینی که این موجود زیبا در گوشه‌ای ایستاده است و تو را نگاه می‌کند یا وقتی شب‌ها در حین رانندگی چندین چشم را می‌بینی که برق می‌زنند و نزدیک‌تر که می‌شوی، تعدادی آهو هستند که یک‌دفعه شروع به دویدن می‌کنند.

در کلاس تصمیم گرفتیم درباره این موجود زیبا بیشتر بدانیم و برای این کار از اینجا شروع کردیم که هر فرد بگوید که فکر می‌کند چه چیزهایی درباره آهو می‌داند. بعد از آن، از بچه‌ها خواسته شد که سؤالاتی را که درباره این موجود دارند، مطرح کنند. آن‌ها را روی تخته کلاس ثبت کردیم و برای پیدا کردن پاسخ‌هایشان راه‌های مختلفی پیشنهاد شد؛ از جست‌وجوی اینترنتی و مطالعه کتاب گرفته تا سر زدن به پارک آهوان کیش، که منطقه‌ای حفاظت شده است.

باید برنامه‌ریزی می‌شد که چه روزی در اینترنت جست‌وجو شود و کتاب‌های مرتبط با موضوع آهو از کتابخانه جمع‌آوری گردد. همچنین، بررسی شود که برای رفتن به پارک آهوان چه هماهنگی‌هایی لازم است انجام گیرد.

در این مسیر، از جمله کتاب‌هایی که ورق زدند در کلاس برای همه هیجان خاصی داشت، «حیات وحش ایران» بود که عکس روی جلد آن نیز آهویی زیباست.

گفت‌وگو درباره درخت کهور ایرانی، جزیره کیش

راهی پارک آهوان شدیم و درون از روی نقشه، مسیر را دنبال کردیم. گردش در پارک به این صورت بود که همگی درون نشسته بودیم و از پنجره‌های خودروی در حال حرکت در محدوده پارک، آهوان را تماشا می‌کردیم. دیدن اولین آهو با خودش این جمله را به همراه آورد: «خانم ... من یکی دیدم!!! و چند ثانیه بعد، فریادهای سرشار از هیجان بود که به گوش می‌رسید: من هم دیدم! نگاه کنید! نگاه کنید!!! و ...»

قرار شد تعداد آهوهای را که می‌بینیم بشماریم. بماند که در مواردی، تعداد آهوایی که بچه‌ها شمارش کرده بودند، از تعداد آهوایی که طبق آمار آقای جبلی در پارک بود، بیشتر بود!

وقتی از ون پیاده شدیم، دور هم میان‌وعده‌ای خوردیم و پس از آن، سیل سؤالات جاری شد؛ از رنگ لباس آقای جبلی گرفته تا اینکه آهوها چه می‌خورند و چه موجودی آهو را می‌خورد و در تمام موارد، آقای جبلی با صبوری پاسخگوی سؤالات بود. از آقای جبلی درباره درختی که همه ما را بدون هیچ منتی زیر سایه‌اش جا داده بود سؤال کردیم؛ اینکه نامش چیست و چند ساله است و در اینجا بود که با درخت کهور بیشتر آشنا شدیم؛ درخت کهوری که به گفته آقای جبلی حدود دویست سال عمر داشت و در کنار آن متوجه شدیم در جزیره دو نوع کهور وجود دارد: یکی کهور پاکستانی که بومی جزیره نیست و دیگری کهور ایرانی؛ همانند درخت تنومندی که زیر سایه‌اش نشسته بودیم و به نوبت، تک‌دوربین دوچشمی مدرسه را، که از اشیای محبوب مدرسه زندگی بود، به دست می‌گرفتیم و با آن آهوایی را که از دور ما را نگاه می‌کردند، تماشا می‌کردیم.

در پایان، از آقای جبلی به خاطر همه زحماتش سپاسگزاری کردیم و با کوله‌باری از تجربه و خاطره به مدرسه بازگشتیم. فردای آن روز در جلسه گفت‌وگوی صبحگاهی که هر روز در مدرسه داشتیم، از کشف‌هایمان صحبت کردیم.

در شهری بدون ترافیک به سایت لاک‌پشت‌های دریایی کیش رسیدیم و با محیط‌بان مهربان، آقای جبلی که از نویسندگان کتاب بالارزش «پرندگان جزیره کیش» نیز هست، در همان جا آشنا شدیم. در بدو ورودمان به پیشنهاد بچه‌ها یک عکس یادگاری در جلوی در گرفتیم. آقای جبلی هم برایمان توضیح داد که مجسمه ساخته شده در ورودی سایت لاک‌پشت‌ها، لاک‌پشت خشکی است نه لاک‌پشت دریایی. درباره تفاوت‌های آن‌ها سؤال شد. بالاخره، به ساحل قدم گذاشتیم؛ ساحلی که کشف هر نقطه‌اش، از دانه‌های شن گرفته تا سفیدی موج‌هایش، از صدف‌های رنگی بر ساحل نشسته گرفته تا باقی‌مانده خرچنگ‌هایش، از پرنده‌هایش در کمی آن‌طرف‌تر تا اسفنج‌هایی که می‌توانی از نزدیک لمسشان کنی، با فریادهای شوق بچه‌ها همراه بود. آن‌ها تقریباً هرچند ثانیه یک بار می‌دویدند و می‌گفتند: «خانم! این را ببینید!»

در آن زمان لاک‌پشتی آنجا نبود ولی آقای جبلی یک عالمه برایمان از لاک‌پشت‌ها گفت و این موضوع که آن‌ها در ساحل چاله‌ای به عمق حدود ۵۰ سانتی‌متر برای تخم‌گذاری حفر

< تجربه چاله کردن
 در ساحل شنی برای
 درک بیشتر آنچه
 لاک‌پشت دریایی
 انجام می‌دهد، جزیره
 کیش

خارج از کلاس

با برنامه درسی

آتنا برادران

دبیر علوم منطقه ۳ تهران

منظور از آموزش خارج از کلاس^۱، یادگیری سازمان یافته‌ای است که در فضای خارج از کلاس درس صورت می‌گیرد. گاهی این برنامه به صورت سفری صحرایی و تجربه چالش‌هایی ماجراجویانه مثل پیاده‌روی و بالا رفتن از کوه و... و گاهی در حد گشت‌وگذار در محله اطراف مدرسه و بازدید از فضاهای محلی و مشاغل، یا بازدید از موزه یا مکانی تاریخی اجرا می‌شود. این برنامه می‌تواند از بازدیدی بی‌برنامه و خسته‌کننده از موزه و نوشتن گزارشی ملال‌آور، تا اجرای یک طرح درس کامل و مدون، به صورتی نشاط‌آور و خاطره‌انگیز را که به کسب تجربه و یادگیری عمیق دانش‌آموزان منجر می‌شود، در بر بگیرد.

برنامه درسی و آموزش خارج از کلاس

آموزش خارج از کلاس می‌تواند کاملاً در راستای برنامه درسی باشد و با وجود زمان زیادی که به آن اختصاص می‌دهید، نه تنها ضربه‌ای به برنامه درسی کلاستان وارد نکند، بلکه آن را پربارتر کند. سایت‌های زیادی وجود دارد که پیشنهادها خوبی درباره آموزش خارج از کلاس مبتنی بر برنامه درسی ارائه می‌دهند.

آیا آموزش خارج از کلاس فقط به درس تاریخ و بازدید از موزه مربوط می‌شود؟

هر نوع بازدید اگر با طراحی و فکر قبلی باشد، می‌تواند به آموزش خارج از کلاس تبدیل شود. حتی بازی کردن دانش‌آموزان در پارک، اگر با طراحی بازی‌های خاص گروهی همراه باشد، می‌تواند به یک جلسه کلاس درس مهارت‌های زندگی تبدیل شود. نکته جالب توجه، هم‌زمانی آموزش دروس است. برای مثال، پس از بازی در پارک، با مشاهده دقیق انواع گیاهان و جانوران در همان محل زندگی خودشان (اکوسیستم آن‌ها) و تکمیل کاربرگ مربوطه، می‌توان یک جلسه کلاس علوم را هم برگزار کرد. نکته قابل توجه این است که مانند فضای داخل کلاس، در فضای بیرون هم باید محیطی در نظر گرفته شود که کاملاً امن باشد و برای دانش‌آموزان خطری نداشته باشد.

MONTESSORI NATURE

۳

www.montessorinature.com/out-door-learning-activities-with-free

در این بخش سایت نمونه‌های کاربرگ قابل چاپ وجود دارد.

Worksheets Library

۲

www.myscres.com

در این سایت نمونه کاربرگ‌ها برای اردوهای خارج از مدرسه وجود دارد که می‌توان از آن‌ها ایده گرفت.

Outdoor Education Australia

۱

<http://outdooreducationaustralia.org.au/education/curriculum-guidelines/#toggle-id-10>

در این سایت، رهنمودهایی درباره آموزش خارج از کلاس، با توجه به گروه سنی دانش‌آموزان و برنامه درسی ارائه شده است.

* پی‌نوشت‌ها

1. Outdoor education
2. pinterest

در برنامه پینترست^۲ نیز با جست‌وجوی کلمات کلیدی outdoor learning, out-door learning activities تصاویر کاربردی بسیار زیادی نمایش داده می‌شود.

ما مثل هم نیستیم^۱

توجه به تفاوت گروه‌های سنی در اردو

مترجم: نرگس مهاجر
پژوهشگر تعلیم و تربیت

و ثانیاً انگیزه او را برای شرکت در فعالیت‌هایی که مناسب خود می‌دانند، افزایش دهد. جدول زیر به‌طور مختصر ویژگی‌های بدنی، هیجانی و اجتماعی سه دوره سنی را روشن می‌کند و راهبردهایی را برای تناسب فعالیت اردویی با این ویژگی‌ها پیشنهاد می‌دهد.

اشاره

یکی از نکات مهمی که در طراحی فعالیت‌های اردویی باید در نظر گرفته شود، ویژگی‌های رشدی سن مخاطب اردوست. رعایت این تناسب به برنامه‌ریز تربیتی کمک می‌کند که اولاً نیازهای نوجوان را با توجه خاص به شرایطی سنی در نظر بگیرد

راهبردهای برنامه‌ریزی	مرحله تحولی
۱۰-۶ سالگی: تغییرات بدنی	
<p>تجارب یادگیری فعال (پرتحرک) فراهم کنید.</p> <p>برای فعالیت‌هایی که به نوجوانان اجازه حرکت و استفاده از بدنشان را بدهد، برنامه‌ریزی کنید.</p>	<p>دارای انرژی بی‌حدوحد است.</p> <p>دختران زودتر از پسران بالغ می‌شوند؛ برخی ممکن است به بلوغ یا گذاشته باشند.</p> <p>در هماهنگی، تعادل، قدرت و رشد ماهیچه‌های ظریف و درشت، رشد کرده است.</p>
۱۰-۶ سالگی: تغییرات اجتماعی	
<p>تجارب یادگیری گروهی تأکید کنید و گروه‌ها را برای برنامه‌ریزی فعالیت‌ها با یکدیگر شکل بدهید.</p> <p>آن‌ها را به تجربه کردن همراه با فردی بزرگ‌تر و یا با مشورت بزرگ‌ترها ترغیب کنید.</p> <p>هنگام اجرای فعالیت برای این گروه سنی در دسترس باشید و نوجوانان سنین بالاتر را برای کمک به این کار جذب کنید.</p>	<p>از فعالیت‌های گروهی و همکاری لذت می‌برد.</p> <p>به گروه یا باشگاه خود احساس وفاداری می‌کند.</p> <p>دانش‌آموزان بزرگ‌تر از خود را تحسین و از آن‌ها تقلید می‌کند. نیازمند راهنمایی بزرگ‌ترها برای انجام دادن فعالیت خود به بهترین شکل است.</p>
۱۰-۶ سالگی: تغییرات هیجانی	
<p>به جای مقایسه آن‌ها با دیگران، کمک کنید تا موفقیت‌هایشان را در مقایسه حال با گذشته خود بشناسند.</p>	<p>مقایسه آن‌ها با دیگر نوجوانان پر در در است و اعتماد به نفسشان را پایین می‌آورد.</p> <p>ترجیح می‌دهد برای انجام دادن یک کار خوب، به رسمیت شناخته شود و تحسین گردد.</p>
۱۰-۶ سالگی: تغییرات ذهنی	
<p>برای فراهم کردن موقعیت‌های تجربه یادگیری غیر طولانی و ارائه راهنمایی‌های کوتاه و ساده برنامه‌ریزی کنید.</p> <p>فعالیت‌ها را برای طیف گسترده‌ای از توانایی‌ها طرح‌ریزی کنید تا تعداد بیشتری از آن‌ها امکان موفقیت داشته باشند.</p> <p>فعالیت‌های بسیار متنوعی را فراهم کنید.</p>	<p>علاقه او به سرعت تغییر می‌کند. کارها را زمانی به بهترین شکل انجام می‌دهد که به بخش‌های کوچک‌تری تقسیم شده باشند.</p> <p>در توانایی‌های علمی، علاقه، و مهارت‌های شناختی بسیار باهم متفاوت‌اند.</p> <p>به راحتی برانگیخته می‌شود و مشتاق است چیزهای جدید را امتحان کند.</p>

راهبردهای برنامه‌ریزی	مرحله تحولی
۱۱-۱۵ سالگی: تغییرات بدنی	
<ul style="list-style-type: none"> • درباره تغییرات بدنی با آن‌ها صحبت کنید؛ زیرا نوجوانان عموماً از این تغییرات خود خجالت می‌کشند و ناراحت‌اند. • آن‌ها را به انجام دادن فعالیت‌ها و دست‌زدن به تجربه‌های یادگیری سرگرم‌کننده و پرتحرک ترغیب کنید. 	<ul style="list-style-type: none"> • تغییرات سریعی را در ظاهر بدن خود مشاهده می‌کند. • رشد سریع در دختران زودتر از پسران اتفاق می‌افتد. • به ورزش‌ها و بازی‌های فعال و پرتحرک علاقه نشان می‌دهد.
۱۱-۱۵ سالگی: تغییرات اجتماعی	
<ul style="list-style-type: none"> • به تجربیات یادگیری مرتبط با کشف و شناخت و فهم خود، و همراه شدن با دیگران ترغیبشان کنید. • نسبت به رفتارهای آن‌ها در بیش‌ازحد آراستن خود صبور باشید. • به والدین در فهم این نکته کمک کنید که این موضوعی مربوط به رشد بلوغ است و نباید به طرد خانواده توسط او تلقی شود. 	<ul style="list-style-type: none"> • درباره زیبایی، آراستگی و دوست داشتن شدن توسط همسالان نگرانی نشان می‌دهد. • وابستگی کمتری به والدین و وابستگی بیشتری به نظر همسالانش دارد.
۱۱-۱۵ سالگی: تغییرات هیجانی	
<ul style="list-style-type: none"> • فرصت‌های متنوعی را برای موفقیت آن‌ها فراهم کنید تا با شایستگی‌شان توسط دیگران به رسمیت شناخته شوند. • بر توسعه مهارت‌های فردی تمرکز کنید. • به یاد داشته باشید که دوره نوجوانی به احساساتی که به نظر بزرگسالان بیش‌از حد می‌رسد، مشهور است. • احساساتشان را بپذیرید و حواستان باشد که از آن‌ها انتقاد نکنید و آن‌ها را خجالت‌زده نکنید. • آن‌ها را به کار با بزرگسالان یا نوجوانان بزرگ‌تر ترغیب کنید. 	<ul style="list-style-type: none"> • می‌تواند به طرز رنج‌آوری خجول و نسبت به خود منتقد باشد. • در مقابل عزت‌نفس کم آسیب‌پذیر است. • تغییرات هورمونی و فکری با نوسانات خلقی در او مرتبط است. • به استقلال تمایل دارد اما هنوز به والدین خود نیازمند است.
۱۱-۱۵ سالگی: تغییرات ذهنی	
<ul style="list-style-type: none"> • نوجوانان را در تنظیم قوانین و برنامه‌ریزی فعالیت‌ها برای گروه یا طرحی که دارید، شرکت دهید. • از آن‌ها سؤال کنید و آن‌ها را به حدس زدن و حل مسئله ترغیب کنید. • به نوجوانان کمک کنید که راه‌حل‌ها را با نظارت و بدون دخالت پیدا کنند. • به آن‌ها اجازه دهید که فعالیت‌ها را برنامه‌ریزی کنند تا آخر اجرا کنند به آن‌ها در ارزیابی پیامدها کمک کنید. 	<ul style="list-style-type: none"> • تمایل دارد که راه‌حل‌های بزرگسالان را رد کند و خودش راه‌حل بدهد. • تفکر به شیوه انتزاعی و فرضیه‌ای را شروع می‌کند. • می‌تواند درباره استدلال‌ها فکر کند و در استفاده از منطق و علت پیامدها ماهر می‌شود. • در برنامه‌ریزی و ارزیابی کار مسئولیت بیشتری به عهده می‌گیرد.
۱۶-۱۸ سالگی: تغییرات بدنی	
<ul style="list-style-type: none"> • از بیان نظر، انتقاد و یا مقایسه آن‌ها درباره قد، اندازه و شکل اجتناب کنید. 	<ul style="list-style-type: none"> • اکثر آن‌ها شرایط سخت بلوغ را رد کرده‌اند؛ البته برخی از پسران در حال رشد سریع هستند. • بیشتر آن‌ها نگران تصویر بدن خودند.
۱۶-۱۸ سالگی: تغییرات اجتماعی و هیجانی	
<ul style="list-style-type: none"> • محیط مناسبی برای ایجاد حمایت همسالان ایجاد کنید. به نوجوانان اجازه دهید که در آموزش‌ها و طرح‌ها و فعالیت‌های گروهی شرکت کنند. • برای اینکه نوجوانان برنامه خودشان را طرح‌ریزی کنند، فرصت‌هایی ایجاد کنید. • شرايطی را برای رشد فردی آن‌ها در هر زمان ممکن فراهم کنید. 	<ul style="list-style-type: none"> • به داشتن موقعیتی در گروه همسالان بسیار تمایل دارد. به فعالیت‌های آموزشی برای همراهی با آن‌ها علاقه نشان می‌دهد. • روابط دوستانه او افزایش می‌یابد. • اغلب، نقش‌های رهبری بزرگسالی را می‌خواهد. • می‌خواهد به یک گروه متعلق باشد. درعین حال، تمایل دارد به‌عنوان شخصی منحصر به فرد شناخته شود.
۱۶-۱۸ سالگی: تغییرات ذهنی	
<ul style="list-style-type: none"> • نوجوانان را در موقعیت حل مسئله زندگی واقعی قرار دهید. • به آن‌ها اجازه دهید تا ایده‌هایشان را کاملاً کشف کنند، تصمیم بگیرند و پیامدها را ارزیابی کنند. • آن‌ها را به پروژه‌های مدنی، که به دیگران خدمتی می‌کند، ترغیب کنید. • وقت بگذارید و فعالیت‌هایی را طراحی کنید که نوجوان را به جست‌وجو و بیان فلسفه‌اش ترغیب کند. 	<ul style="list-style-type: none"> • به سطح بالایی از تفکر انتزاعی و حل مسئله می‌رسد. • آگاهی و دغدغه‌های اجتماعی‌اش در زمینه بهزیستی دیگران افزایش می‌یابد. • دانش راجع به خود، و فلسفه شخصی در او بروز می‌یابند.

* بی‌نوشت‌ها

1. Army Child, Youth and School Services Comp Management Handbook: A Practical Guide to Managing Camp program by the USDA Army Youth Development Project

گروه مجازی اردوی آموزشی!

رویاصدر
تصویر گر: سام سلماسی

Khanoomekamali

من اگه اشتباه نکنم این جمله‌ها رو یه جایی از 🤔🤔🤔

آره عزیزم ... خودم از ایشون شنیدم .... بیخودی که هر چیزی رو فوروارد نمی‌کنم. 🍌🍌🍌

👁 4 5:30 PM

Kh

Forward message

شبکه خبری نخبگان از سیر تا پياز

▲▲▲ بسیار مهم و ضروری ▲▲▲

+++ لطفاً برای همه ارسال کنید ++

مش غضنفر مال میرآبادی در گردهمایی مشترک کودکان در اردو:

اولویت اصلی و مهم ما مسئولین برای شما عزیزان در اردوها، باید متمرکز بر پرورش روح و ذهن، کارمحوری، مهارت‌آموزی، تمرین مهارت‌های زندگی، آموزش مشارکت اجتماعی و گریز از سوئزکتیویسم در رویکرد به شما کودکان گرانقدر و عزیز در رابطه با اصلاح ساختار و ماهیت اردوها باشد که نیازمند تلاش شما عزیزان است.

👁 4 7:13 PM

مرک

رامش فرهیخته لو

بسیار مهم و ضروری ▲▲▲ +++ لطفاً برای همه ارسال کنید

واقعاً چنین بیاناتی مایه افتخاره ... فقط این اولویت یعنی چه؟ متوجه نمی‌شوم.

👁 4 7:30 PM

رف

م. کمال‌آبادی

یعنی بچه‌ها باید متوجه جهات گوناگون اردو باشند.

👁 4 7:40 PM

مرک

رامش فرهیخته لو

سپاس. بسیار نیکو 🌹🌹🌹🌹

👁 4 7:45 PM

رف

Channel created

Khanoomekamali

دوستان این گروه مخصوص مباحث مربوط به اردوی آموزشی است.

👁 4 11:20 AM

Kh

Forward message

کانال سلامتی استاد دکتر بقراط حکیم

سالی یک‌بار اردو، شما را در برابر بیماری‌ها بیمه می‌نماید. اردو به دلیل خواص آنتی‌اکسیدانی، به سلامت مزاج و فعالیت جهاز هاضمه یاری می‌رساند.
فردریک نیچه

👁 4 12:25 AM

مرک

رامش فرهیخته لو

من اگه اشتباه نکنم این جمله‌ها رو یه جایی از خانوم سیمین بهیجانی خوندم. مطمئنید که مال نیچه است 🤔🤔🤔🤔

👁 4 2:45 PM

رف

Khanoomekamali

با تشکر از این مطلب آموزنده به نظرم درست نیست که اگر لطفاً از دادن پیشنهادهای تکراری خودداری کنید. قبلاً این اجرا شده. **#پارک - شهر**

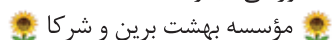
4 9:30 AM

Kh

Forward message

From آگهی‌های خفن

بایبید برای حل مسأله، صورتش را پاک کنیم.
++ کارگاه آموزشی مخصوص مدیران مدارس ++
✓ چگونه از ترس خطرات احتمالی، از زیر بار برگزاری اردو در برویم؟
✓ چطور دانش‌آموزان خواهان اردو را دست به سر کنیم؟
✓ چگونه برای اولیا بهانه بتراشیم؟
و هزاران نکته آموزشی دیگر ...

4 10:05 AM

ع.د

داریوش-ع-ع

شش سؤال که اولیای دانش‌آموزان هرگز نباید در ارتباط با اردو از اولیای مدارس بپرسند:
— کی بچه‌ها رو می‌برید اردو؟
— دقیقاً برنامه اردو چیه؟
— هدف از اردو چیه؟
— آموزشی هم هست؟
— پس لابد تربیتیه؟
— ...! مطمئنید که بچه‌ها سلامت می‌رسند خونه؟

4 10:15 AM

ع.د

Khanoomekamali

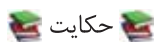
شش سؤال که اولیای دانش‌آموزان هرگز نباید در ارتباط با کو گوش شنوا؟! چرا ما پدر و مادرها یاد نگرفته‌ایم با سؤالات بیهوده زمینه‌آزار روح و روان اولیای مدارس را فراهم نماییم؟ چه زمانی فرهنگ این مرز و بوم درست می‌شود؟

4 10:20 AM

Kh

Forward message

From حکایت‌های آموزنده

▲ مدیری را پرسیدند: رنج اردوی دانش‌آموزی به چه چیز زایل گردد؟ گفت: به بهانه آوردن و برگزار نکردن.
▲ دیگری را همین پرسیدند. گفت: «با شرکت در اردوی لاکچری خفن و خاص .... ما برای شما ابعاد جدیدی از تفاوت امکانات در محیط‌های آموزشی را به نمایش می‌گذاریم.» مستمعین گریبان چاک دادند و صیحه زدند و ... «لب گزیدند که: «چی فکر می‌کردیم، چی شد؟»

4 10:30 AM

Kh

Forward message

From هنر برویج

... خواب در چشم ترت می‌شکند ...
دانلود آواز دانش‌آموزان در گوشه‌های شور هنگام اعزام به اردو که تاکنون هرگز نشنیده. با آواز ابوعطا و ریتم ۸/۶ و صداگذاری همزمان: «هیس ... زشته ... سرم رفت» مربی مربوطه و غیرمربوطه.
⚠ نامناسب برای کلاس درس و دفتر مدرسه

4 7:50 PM

د.ع

Forward message

From کانال علاقمندان نرفتن سمیه

نرو اردو سمیه، نرو ... اگه تو بری، معلوم نیست با این اتوبوس‌ها و راننده‌ها و برنامه‌ریزی‌ها و امکانات اردوها فیلممون به کجا می‌رسه؟!

4 8:05 PM

Kh

م. کمال‌آبادی

🔪 چگونه یک اردوی دانش‌آموزی امن داشته باشیم؟
برای جابه‌جایی دانش‌آموزان هرگز از وسایل نقلیه موتوری استفاده نکنیم.
مسیر و مقصد را طوری انتخاب کنیم که نقاط حادثه‌خیز از قبیل استخر، دریا، رودخانه، پارک، اینور درخت، اونور درخت، جاده، خیابان و پیاده‌رو را شامل نشود.
به دانش‌آموزان آموزش‌های لازم را در رابطه با اینکه هر کسی یک سرنوشتی دارد و بالاخره به جوری می‌شود بدهیم.
حضور هرگونه امکانات درمانی از قبیل آمبولانس و جعبه کمک‌های اولیه و کادر درمان را در مسیر و مقصد به علت ایجاد رعب و وحشت در میان دانش‌آموزان ممنوع اعلام کنیم.
🔴 راهکار عملی: در صورت بروز هر حادثه‌ای شایسته است تا افتادن آب از آسیاب قضیه را از بیخ پاک کرده و اردوهای دانش‌آموزی را ممنوع اعلام کنیم.

4 9:15 AM

مرک

رامش فرهیخته لو

🔪 چگونه یک اردوی دانش‌آموزی امن داشته باشیم؟

با تشکر از این مطلب آموزنده به نظرم درست نیست که اگر واقع‌های اتفاق افتاد اردوهای دانش‌آموزی را تعطیل کنیم بلکه باید فقط اردوهای همان ماه را تعطیل کنیم. مثلاً اگر اردیبهشت اتفاقی افتاد، اردوهای اردیبهشت را ممنوع کنیم.

4 9:18 AM

رف

نه دور نه نزدیک هم دور هم نزدیک!

هیوا علیزاده

طراح آموزشی و پژوهشگر

مشابه اجرا می کنند.

برای مثال، در کشور فنلاند برخی از مدارس برای مدت کوتاهی دانش آموزان خود را با هم تعویض می کنند و همین امر فرصتی می شود تا دانش آموزان در همان سال تحصیلی و در کنار هم کلاسی هایشان، فضای آموزشی دیگری را با معلمانی متفاوت تجربه کنند.

در کشور ما نیز می توان سفر بین مدارس را به عنوان یکی از برنامه های گردشگری تعریف کرد که مدرسه هدف می تواند از مدرسه ای در همان شهر ولی در منطقه ای دیگر تا شهر یا استان دیگر را شامل شود.

چنین سفری می تواند بسترهای یادگیری متنوعی ایجاد کند که محور آن خود دانش آموز است.

سرآغاز

آیا سفر دانش آموزان یک مدرسه به مدرسه دیگر می تواند از جمله برنامه های اردویی نظام آموزش و پرورش باشد؟ اگر اردوی گروهی از دانش آموزان را بازدید از یک مدرسه در نظر بگیریم، چه پیامدهایی برای رشد دانش آموزان می تواند داشته باشد؟ آیا می توان موضوعات آموزشی را با برنامه چنین اردویی، یعنی رفتن به مدرسه ای دیگر، تلفیق کرد؟

شرح ماجرا

نویسنده این نوشته بر آن بوده است که درباره پرسش های بالا، ایده هایی را با شما در میان بگذارد که به احتمال زیاد خود بستری برای ایده پردازی است، برخی از آن ها نیز ممکن است یادآور نمونه هایی از داخل و خارج کشور باشند که برنامه های

بایاید با توجه به تجربه‌هایی که از دوره دانش‌آموزی و با همراه بودن با دانش‌آموزان در سفرها داریم، از خود پرسیم که در اردوهای که هدف، بازدید از شهری دیگر است، دانش‌آموزان چندبار فرصت این را دارند که با دانش‌آموزان هم‌سن و سال خود در آن شهر گفت‌وگو کنند یا اینکه مدرسه آن‌ها را از نزدیک ببینند و یا در کلاسی با معلمی متفاوت در شهری دیگر بنشینند؟ چقدر در اردوها براین موضوع تأکید می‌شود که در شهر مقصد چه مدرسه‌ها و مراکز آموزشی‌ای وجود دارد؟ چه امکاناتی برای دانش‌آموزان آن شهر در نظر گرفته شده است؟ دغدغه دانش‌آموزان این منطقه در مدارس چیست؟ مدرسه این امکان را تا چه حد فراهم می‌کند که در سرزمین پهناوری همچون ایران، همدیگر را بیشتر بشناسند و با علایق یکدیگر در جاهای مختلف آشنا شوند؟ و ...

حال فرض کنید به یک اردوی دانش‌آموزی رفته‌ایم و محل اسکان دانش‌آموزان مسافر، مدرسه‌ای در شهر مقصد است. از قبل، هماهنگی‌هایی بین دو مدرسه در زمینه‌های مختلف صورت گرفته است؛ به این ترتیب که فرصت‌هایی برای تعامل دانش‌آموزان ایجاد شود. برای مثال، میزبانی از دانش‌آموزان در مدرسه به عهده خود دانش‌آموزان است و کارها با همکاری آن‌ها پیش می‌رود. اینکه در مدرسه میزبان تقسیم کارهایی بین تعدادی از دانش‌آموزان صورت گرفته است تا آن‌ها قبل از ورود میهمان‌هایشان برای پذیرایی آماده باشند. پذیرایی شامل این هم خواهد بود که همچون یک راهنمای گردشگری، جاهای مختلف نظام آموزش مدرسه از معرفی کارکنان تا فوق برنامه‌ها را برای میهمان‌ها توضیح دهند.

همچنین، در مدرسه میزبان برنامه‌ریزی‌هایی صورت گرفته تا نمایشگاهی از صنایع دستی و خوراک و پوشاک آن منطقه ترتیب داده شود و میهمان‌ها بتوانند از آن بازدید کنند و از نزدیک با حال و هوای مردم آن شهر آشنا شوند. همچنین، در همان نمایشگاه می‌توان غرفه‌ای ترتیب داد که دانش‌آموزان میزبان برخی محصولات را که خود ساخته‌اند، برای فروش ارائه دهند. علاوه بر این، غرفه‌ای وجود داشته باشد که مشاهیر آن شهر، از شاعر و نویسنده و روحانی و ورزشکار و ... را با عکس به میهمان‌ها معرفی کند. به علاوه، می‌توان غرفه‌ای برپا کرد که مربوط به ایجاد ارتباط بین صفحات کتاب درسی و آن شهر باشد. برای مثال، اگر مدرسه میزبان در شیراز است، می‌توان تصاویری از کتاب درسی را که مربوط به آنجاست در این غرفه نمایش داد.

در مدت اقامت میهمان‌ها، می‌توان طوری برنامه‌ریزی کرد که دانش‌آموزان بازی‌های محلی آن منطقه را در کنار هم تجربه کنند. همچنین، مسابقه‌هایی ترتیب داد که خود می‌توانند به توشه‌هایی برای کوله‌بار خاطرات تبدیل شوند.

در طول اردو، می‌توان نشست‌ها و کنفرانس‌هایی برای دانش‌آموزان میزبان ترتیب داد تا در آن‌ها مکان‌های مختلف

شهرشان، از مراکز گردشگری گرفته تا دانشگاه‌ها را معرفی کنند. همچنین درباره مسئله‌هایی که با آن‌ها رو به رو هستند، از جمله کمبود کتاب‌فروشی و زمین ورزش و ... صحبت کنند و در همین راستا جلسات پرسش و پاسخی بین میهمان و میزبان برگزار شود که شاید طی آن دو طرف، زمینه‌هایی را ببینند که بتوانند در آن‌ها به همدیگر یاری رسانند.

همچنین، گردشگری در سطح شهر می‌تواند با حضور و همراهی دانش‌آموزان میزبان صورت گیرد. آن‌ها که با شهر، قصه‌ها و خاطره‌هایی دارند، و می‌توانند طی بازدید از مکان‌های دیدنی، آن‌ها را با میهمان‌هایشان در میان بگذارند.

خوب است فرصتی هم برای دانش‌آموزان میهمان برای ارائه در نظر گرفته شود که بتوانند احساس خود را از اینکه در چنین فضایی بوده‌اند بیان کنند و همچنین میزبان را برای بازدید از شهر و مدرسه‌شان دعوت کنند.

چنین تعاملاتی قبل از اینکه میهمان‌ها در مدرسه حاضر شوند تا پس از آن، بستر ساز یادگیری مهارت‌هایی همچون مهارت‌های ارتباطی و همکاری و همچنین تفکر انتقادی و خلاق است و این تعاملات می‌تواند با وجود فضاهای متنوع اینترنتی تداوم نیز داشته باشد.

مدرسه با چنین برنامه‌ای بستر رشد چند جانبه را برای دانش‌آموزان خود فراهم می‌کند؛ بستری که در آن دانش‌آموزان هر دو مدرسه با مسئله‌های گوناگون، از آماده‌سازی یک برنامه گرفته تا تفاوت‌های فرهنگی، رو به رو خواهند شد و در تمام این دوره به حل مسئله خواهند پرداخت؛ مسائلی که در مسیر درک و حل آن‌ها نه تنها دانش‌آموزان بلکه معلمان و مسئولان هر دو مدرسه رشد خواهند کرد.

خلق چنین تجربه‌هایی علاوه بر گسترش وسعت مدرسه فراتر از دیوارهایش، می‌تواند باعث شکل‌گیری زنجیره‌ای از دوستی‌ها و خاطره‌ها شود. اینکه فرد به‌طور ملموس خود را به جامعه یادگیرنده بزرگ‌تری متعلق بداند و از جمله محصولات این ارتباط و حس تعلق، چه بسا احترام گذاشتن به تفاوت‌ها باشد؛ احترامی که رسیدن به مفهوم آن از جمله اهداف آموزشی برنامه درسی کشور ماست. به امید افزایش مدارس که درهایشان را به روی میهمانانی از مدارس دیگر باز می‌کنند.

* پی‌نوشت

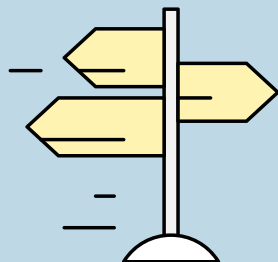
۱. برنامه‌های جابه‌جایی دانش‌آموز (student exchange program)، بعد از جنگ جهانی دوم و در پاسخ به نیاز «افزایش درک افراد از سایر فرهنگ‌ها و تاب‌آوری در برابر تفاوت‌ها و گسترش افق‌های اجتماعی افراد» عمومیت پیدا کردند. در این برنامه‌ها که به‌صورت کوتاه‌مدت مثل «مدارس تابستانی» یا بلندمدت و یا حتی به‌صورت مدرسه جهانی «global school» (مدرسه‌ای که سفر می‌کند و هر نیم‌سال را در یک کشور به سر می‌برد) ارائه می‌شوند، افراد با اقامت در کشور میزبان (به‌صورت فردی یا گروهی)، با فرهنگ و تاریخ آن کشور، از نزدیک آشنا می‌شوند و تجربی زیسته از سکونت در دل فرهنگی متفاوت، کسب می‌کنند.

برنامه‌ریزی برای یک اردوی فوق‌العاده

گردآوری و ترجمه: آیدا جعفری

انتخاب محل اردو، همسو با برنامه‌درسی

وقتی می‌خواهید محل اردو را انتخاب کنید، ارتباط آن با برنامه‌درسی دانش‌آموزان را نیز در نظر بگیرید. می‌توانید این چند سؤال کلیدی را از خود بپرسید:

- آیا این اردو اشتیاق دانش‌آموزان را به برنامه‌درسی بیشتر می‌کند؟ آیا برنامه‌درسی را غنی‌تر می‌کند؟
- آیا این اردو باعث می‌شود دانش‌آموزان به یک موضوع خاص بیشتر فکر کنند و اشتیاق بیشتری به آن نشان دهند؟
- آیا این اردو در یک روز معنادار برگزار می‌شود یا تنها یک گشت‌وگذار خارج از محیط مدرسه است؟

برای دانش‌آموزان، اردو فقط در صورتی معنادار خواهد بود که شما هدف مشخصی از برگزار کردن آن داشته باشید. وقتی هدف را انتخاب کردید، نوبت به برنامه‌ریزی می‌رسد. در ادامه، برنامه‌ریزی پیش از اردو، در حین اردو، و پس از اردو را بررسی می‌کنیم.

چگونه برای اردو برنامه‌ریزی کنیم؟

برنامه‌ریزی برای اردو مهارت بسیار مهمی است. برای آموزگاران که می‌خواهند دانش‌آموزان را از محیط روزمره کلاس بیرون ببرند تا بتوانند زندگی واقعی را تجربه کنند، در صورت خوب بودن برنامه‌ریزی، اردو می‌تواند رویایی شیرین باشد. با برنامه‌ریزی درست، یادگیری فقط به روز اردو محدود نمی‌شود و دانش‌آموزان می‌توانند از این روز خاص، برداشت‌های بلندمدت داشته باشند.

پیش از برنامه‌ریزی برای اردو، باید محلی برای آن انتخاب شود که به گونه‌ای با برنامه‌درسی دانش‌آموزان مرتبط باشد.

برنامه‌ریزی پیش از اردو

۱. انتخاب محل مناسب

همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، سعی کنید محلی را برای اردو انتخاب کنید که به برنامه‌ی درسی دانش‌آموزان مرتبط باشد. روز و زمان اردو را مشخص کنید و مطمئن شوید محلی که برای اردو انتخاب کرده‌اید، در آن روز باز است. مجوزهای لازم را از مدرسه و محل برگزاری اردو دریافت کنید. پیش از اردو، حتماً خودتان از محل برگزاری آن بازدید کنید.

۲. تدارکات پیش از اردو

پیش از هر چیز، بر موضوعات عملیاتی اردو تمرکز کنید. مسیر رفت‌و برگشت به اردو را مشخص کنید. در صورت نیاز به وسیله‌ی نقلیه، هماهنگی‌های لازم را انجام دهید. در مورد تغذیه تصمیم بگیرید که آیا می‌توان از رستوران‌های محل اردو استفاده کرد یا دانش‌آموزان باید به همراه خود غذا بیاورند. فرم رضایت‌نامه‌ی والدین را تنظیم کنید. این فرم می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

- محل اردو
- هدف اردو و ارتباط آن با برنامه‌ی درسی
- زمان اردو شامل ساعت رفت‌و برگشت
- اطلاعات تماس مسئول اردو
- لباس و وسایل موردنیاز دانش‌آموزان (از جمله پول)
- برنامه‌ی غذایی
- اطلاعات دانش‌آموز و والدین

۳. برنامه‌ریزی برای روز اردو

برای فعالیت‌هایی که قرار است در روز اردو انجام دهید، برنامه و زمان‌بندی داشته باشید. سعی کنید فعالیت‌های متنوعی را در نظر بگیرید تا دانش‌آموزان با سلیقه‌های مختلف از آن لذت ببرند. در حد امکان تلاش کنید زمانی بدون برنامه‌ریزی نباشد؛ زیرا دانش‌آموزان ممکن است در خارج از محیط مدرسه سردرگم شوند. در برنامه‌ریزی، زمان‌هایی را برای تفریح در نظر بگیرید.

۴. آماده کردن دانش‌آموزان برای اردو

رفتن به یک جای جدید می‌تواند برای دانش‌آموزان بسیار هیجان‌انگیز باشد. در نتیجه، خوب است چند روز مانده به اردو، به دانش‌آموزان اطلاعاتی درباره‌ی اردو بدهید. برای این کار، در مورد محل اردو مطالعه کنید. تاریخچه‌ی محل را بررسی کنید و از دانش‌آموزان نیز بخواهید که از طریق اینترنت درباره‌ی آن مطالعه کنند. هدف از برگزاری اردو را برای دانش‌آموزان توضیح دهید و به آن‌ها بگویید چرا این محل را انتخاب کرده‌اید. به دانش‌آموزان ویدئو یا تصاویری از محل اردو نشان بدهید.

در حین اردو

مشاهده، نقش مهمی در یادگیری دانش‌آموزان دارد. در حین اردو، به دانش‌آموزان یادآوری کنید که چه چیزهایی را باید مشاهده کنند. پیش از اردو از آنان بخواهید که با خود دفترچه‌ی یادداشت بردارند و در حین اردو مشاهدات خود را یادداشت کنند. اگر در محیطی مانند موزه هستید، سعی کنید دانش‌آموزان را درباره‌ی چگونه مشاهده کردن راهنمایی کنید. می‌توانید سؤالاتی کنید که آن‌ها را بیشتر به فکر کردن وادارد. برای افزایش اثربخشی، بهتر است دانش‌آموزان را به گروه‌های کوچک‌تر تقسیم کنید و برای هر گروه، یک نفر را به عنوان سرگروه انتخاب کنید.

پس از اردو

پس از پایان اردو، می‌توانید دانش به وجود آمده را تثبیت کنید و نیز بازخورد اردو را دریافت و ارزیابی کنید. از دانش‌آموزان بخواهید که تجارب و مشاهداتشان در اردو را به صورت گزارشی بنویسند و آن را در کلاس با سایرین به اشتراک بگذارند. نکاتی را که به آن‌ها اشاره می‌شود، می‌توانید روی تخته یادداشت کنید. سپس آن‌ها را جمع‌بندی کنید و به موضوعات مختلف موجود در برنامه‌ی درسی ارتباط دهید.

برای ارزیابی اردو، به سوالات زیر پاسخ دهید:

- ارزش آموزشی منحصر به فرد این اردو چه بود؟
- آیا دانش‌آموزان به اهداف تعریف شده پیش از اردو رسیده‌اند؟

● آیا زمان کافی بود؟

● چه کارهایی را می‌توان در اردوهای بعد بهبود بخشید؟

یک کسب و کار ناب سامانه اردویاب

فریبا موسوی زاده

باشد. مهم‌تر از داشتن داده، پردازش و نحوه ارائه آن به مخاطبان است. می‌توانید از سامانه انجمن اردوی آمریکایی (ACA) با نام <http://find.acacamps.org> کمک بگیرید. در این سامانه، ۳۶۸۸ اردوگاه و ۱۲۳۸۹ برنامه متنوع معرفی شده‌اند و تقریباً هر فردی با هر سلیقه‌ای می‌تواند مرجعی برای رفع نیازهای خود بیابد. تنوع اردوها و حق انتخاب بسیار زیاد است؛ اردوهای روزانه، شبانه، شبانه‌روزی، و خانوادگی با امکانات متفاوت شب‌خوابی در چادر، کابین، یا مهمان‌سرا و هتل با موضوعات علمی، هنری، ورزشی، مذهبی، سلامتی و محیط زیستی مخاطب را کاملاً دست پر و راضی نگه می‌دارد. به علاوه، مخاطب می‌تواند رده سنی، بازه زمانی، قیمت و پشتیبانان برگزاری اردو را نیز مشخص کند. سامانه <http://findkidscamp.com> نیز الگوی ساختاری خوبی ارائه می‌کند. در این سامانه، هزاران اردو با توجه به علایق، مهارت‌ها و زمینه‌های علمی و فرهنگی مختلف در دسترس است. موقعیت جغرافیایی، مشخصات عمومی، و سامانه مرجع در اینجا قابل ملاحظه است و کاربر پس از انتخاب، برای ثبت‌نام به محل اصلی ارجاع داده می‌شود.

شما در سامانه توریاب خود می‌توانید علاوه بر اردوگاه‌ها و اردوها، تورها، رویدادهای تفریحی و علمی ویژه دانش‌آموزان و همچنین کارگاه‌ها و کارسوق‌های تخصصی را نیز معرفی کنید. می‌توانید قابلیت جست‌وجو در هر بخش را جدا کنید و یا در همان سامانه اولیه، امکان انتخاب بین گزینه اردو، تور و کارگاه

اگر بخواهید اردوگاه‌های استاندارد، با برنامه‌ها و امکانات مناسب را پیدا کنید، چه ابزاری دارید؟ اگر به طراحی اردوهای جدید دانش‌آموزی علاقه‌مند باشید، چه منبعی در اختیار شماست؟ اگر بخواهید فرزندان یا شاگردانتان یک تجربه زیستی اجتماعی داشته باشند، چه می‌کنید؟ اگر بخواهید کودکان مفاهیم علمی و فنی را در محیطی شاد و مفرح همراه با همسالانش بیاموزد، چه راهی را در پیش می‌گیرید؟ اگر بخواهید تعامل و مدیریت فردی و گروهی را در محیطی جذاب و خارج از مدرسه به دانش‌آموزان مدرسه خود بیاموزید، از چه امکاناتی بهره می‌گیرید؟ اگر مباحث هویت ملی و ارتقای فرهنگ رفتاری دانش‌آموزان مدرسه برایتان مهم باشد و بخواهید آن را در فرایندی تعاملی تقویت کنید، چه راهایی پیش‌رو دارید؟ اگر مایل باشید یک تور خانوادگی هیجان‌انگیز و آموزنده در کنار خانواده‌هایی مشابه خودتان داشته باشید، به کجا می‌روید؟

خب! خبر بد این است که متأسفانه در حال حاضر سامانه یا منبع مشخصی که بتواند به درستی به شما کمک کند و به تمامی دغدغه‌هایتان پاسخ گوید، وجود ندارد! و خبر خوب اینکه این فرصتی طلایی برای شماست که بتوانید چنین سامانه‌ای را راه بیندازید.

یک سامانه اردویاب خوب باید فهرست تمامی اردوگاه‌های معتبر و خدمات و برنامه‌هایشان را در بانک اطلاعاتی خود داشته

find.acacamps.org

findkidscamp.com

مجوزهای لازم را از وزارت آموزش و پرورش و سایر نهادهای مربوطه بگیرید.

سامانه اردویاب شما می تواند قسمتی را به آشنا کردن متقاضیان برگزاری اردو با استانداردها و روش های این شغل اختصاص دهد. می توانید علاقه مندان به این شغل را در قالب کارفرما و کارجو به هم معرفی کنید. به علاوه، با ارائه مقالات و گزارش های متعدد از مراکز مختلف، می توانید به مخاطبان خود پیشنهاد برگزاری اردوهای متنوع و جدید بدهید. در کنار این، می توانید فروشگاهی داشته باشید که ملزومات مورد نیاز اردوگاهها را با قیمت مناسب فراهم کند. این خدمات می تواند از تأسیسات ساختمانی تا بوفه اردوگاه را شامل شود. در این بخش هم کافی است نقش یک رابط مجازی را ایفا کنید.

یک سامانه اردویاب

خوب باید

فهرست تمامی

اردوگاههای

معتبر و خدمات و

برنامه هایشان را

در بانک اطلاعاتی

خود داشته باشد.

مهم تر از داشتن

داده، پردازش و

نحوه ارائه آن به

مخاطبان است

یک بخش از سامانه را حتماً به ارائه اطلاعاتی اختصاص دهید که برای شرکت کنندگان در اردوها ضروری است. درباره تأثیرات شرکت در اردو در زندگی فردی و اجتماعی افراد، نحوه آماده شدن برای یک اردوی خاص، نحوه انتخاب یک اردوی مناسب با توجه به علایق و نیازهای شخصی، و فهرست ابزار مورد نیاز برای اردو و نحوه تهیه آن ها و مواردی از این گونه، به مخاطبان اطلاعات بدهید.

یکی از خدمات سامانه می تواند ارائه مجلات و فصلنامه هایی باشد که در همه اردوگاهها به رایگان توزیع می شوند و اطلاعات جامع و خوبی درباره اردوگاهها به مخاطبان می دهند. این بخش به عنوان تبلیغات و همین طور رتبه بندی اردوگاهها بسیار مؤثر است و برای شما نیز درآمدزا است.

سامانه اردویاب می تواند یک رسالت اجتماعی عام المنفعه نیز داشته باشد. در این بخش، کاربران می توانند هزینه شرکت یک یا چند دانش آموز یا یک خانواده را در یک اردو تقبل کنند. با این کار، امکان فعالیت های گروهی مفرح و شاد و هیجان انگیز را در زمینه های مختلف برای افراد بی بضاعت فراهم می آورید و می توانید امید داشته باشید که چنین تجربه هایی زندگی این گروه را متحول کند.

خب! منتظر چه چیزی هستید؟ کسب و کار جدید مبارک! شروع کنید!

* پی نوشت

1.American Camp Agency

را به وجود آورید.

در سامانه اردویاب خود، می توانید بخشی را به افرادی اختصاص دهید که به مراقبت های ویژه نیاز دارند و دوره های خاص خود را می طلبند. سامانه <http://www.veryspecialcamps.com> می تواند الهم بخش مناسبی در این زمینه باشد. می توانید از کلیه مجامع مربوط به حمایت از کودکانی سرطانی، افراد با معلولیت های جسمی مختلف، افراد مصروع یا هموفیلی، بخواهید اردوها و تورهایی ویژه برای این افراد طراحی کنند و شما آن را در سامانه خود به متقاضیان معرفی نمایید. با این بخش، کمک شایانی به فعالیت های منسجم و گروهی این قشر از جامعه خواهید کرد.

دقت کنید که شما در این سامانه اردویاب قصد برگزاری اردو را (مانند <http://iranordoo.ir>) ندارید بلکه هدفتان معرفی تمام مؤسسات و مراکزی است که چنین اردوهایی را برگزار می کنند و یا اردوگاههایی در اختیار دارند. در عین حال، کاربر در سامانه شما باید بتواند به راحتی ثبت نام کند و از شرکت در یک برنامه خوب تضمین شده لذت ببرد. سامانه اردویاب رابط بین اردوگاهها و برگزار کنندگان اردوهاست که امکان جست و جوی پیشرفته، ثبت نام و نظرسنجی از اردو در آن فراهم است و در دسترس تمامی کاربران قرار دارد.

روشی که سامانه شما را کارآمد و شاخص می کند، اعطای اعتبار یا رتبه بندی به اردوگاههاست. می توانید براساس استانداردهایی که تدوین می کنید به اردوگاهها و اردوهای مختلف که برگزار می شود، امتیاز بدهید. برای تدوین این استانداردها، می توانید سطح بهداشت، ایمنی، و کیفیت خدمات ارائه شده را لحاظ کنید. به علاوه، می توانید در سامانه، محلی برای امتیازدهی مشتریان و اعلام نظرشان قرار بدهید. به این ترتیب، کاری فراتر از اردویابی انجام داده اید. اعتبار بخشی و امتیازدهی باعث می شود که دیگران شما را به عنوان یک مرجع برای یافتن اردوگاههای خوب در نظر بگیرند و در نتیجه، به سرعت دیده می شوید. می توانید امتیاز اردوگاهها را برای آن ها ارسال کنید و در معرض دید مخاطبان و کاربران نیز قرار دهید. البته برای رصد بعضی از استانداردها در این بخش باید

از موزه لوور تا کره ماه با اردوی مجازی

گردآوری: محمدامین اسپروز

گروه دوم شامل محتواهایی است که به طور مشخص یک طراح اردو آن‌ها را تنظیم کرده است. این اردوهای مجازی ممکن است شامل تصاویر، راوی، آزمون یا صفحات تارنما باشند. این روش برای دانش‌آموزان و آموزگاران مناسب است که می‌خواهند از اینترنت استفاده کنند و نیز خطر استفاده از فناوری را به حداقل برسانند. همچنین، استفاده از این قالب برای زمانی که دانش‌آموزان می‌خواهند هم‌زمان محتوای یکسانی را ببینند، بهتر است.

گروه سوم فرصت تعامل با متخصصانی را که در محل اردو حضور دارند، برای دانش‌آموزان فراهم می‌کند. این نوع اردوی مجازی می‌تواند اشتیاق دانش‌آموزان را افزایش دهد اما فناوری مورد نیاز برای ایجاد تعامل ممکن است بسیار پرهزینه و پیچیده باشد. تفاوت در منطقه زمانی، نیاز به

اردوی مجازی چیست؟

به طول کلی، اردوی مجازی سفری دیجیتال یا برخط (آنلاین) است که موضوع خاصی را در بر می‌گیرد. اردوهای مجازی معمولاً مجموعه‌ای منظم از تصاویر، ویدیوها و اطلاعات برخط (آنلاین) هستند که رایانه آن‌ها را اجرا می‌کند. این اردوها یک مقصد جغرافیایی یا یک عملکرد (مانند بازدید مجازی از کارخانه) دارند. اردوهای مجازی را به سه گروه می‌توان تقسیم کرد. گروه اول از اردوهای مجازی معمولاً بر پایه منابع موجود در تارنماها هستند. محتوا لزوماً برای اردوی مجازی تنظیم نشده و فقط شامل اطلاعات دسته‌بندی شده است. در این قالب، تجربه یادگیری به صورت خودآموز است و دانش‌آموزان باید دانش کافی برای گشت‌وگذار در اینترنت را داشته باشند.

موزه لوور^۴

موزه لوور تصویری ۳۶۰ درجه از بسیاری از بخش‌های موزه فراهم کرده است. تور مجازی که در تارنمای موزه لوور قرار دارد، به بخش‌هایی مانند مصر باستان، گالری آپولون و ... تقسیم شده است.

سفر به فضا

محتوای تصویری بسیاری درباره سفر به ماه وجود دارد. دانش‌آموزان دبیرستانی می‌توانند از طریق تارنمای ناسا^۵، در سیاره مریخ گشت‌وگذار کنند. ناسا ویدیوهای بسیاری از ایستگاه‌های فضایی منتشر می‌کند.

سفر به دور دنیا با نقشه گوگل^۶

با استفاده از نقشه گوگل^۶، گوگل ارت^۷ و کاوشگر گوگل^۸ می‌توان به سراسر جهان سفر کرد. گوگل تصاویر ۳۶۰ درجه از نقاط مختلف جهان، ارائه می‌کند. کاوشگر گوگل برنامه‌ای است که این شرکت برای آموزش و اردوهای مجازی راه‌اندازی کرده است. با رایانه، گوشی تلفن همراه هوشمند و نیز عینک‌های واقعیت مجازی می‌توان از این قابلیت‌ها استفاده کرد. گوگل ابزاری ارزان قیمت طراحی کرده است که به وسیله آن، گوشی تلفن همراه به عینک واقعیت مجازی تبدیل می‌شود.

طراحی یک اردوی مجازی

شما نیز می‌توانید با استفاده از رایانه و با در نظر گرفتن برنامه درسی دانش‌آموزان، یک اردوی مجازی طراحی کنید. برای این کار می‌توانید از محتواهای متنی، تصاویر، ویدیوها و نقشه‌های موجود در اینترنت استفاده کنید. همچنین در صورت امکان، خودتان از محل مورد نظر تصویر و فیلم تهیه کنید و آن‌ها را در کلاس به نمایش بگذارید.

* پی‌نوشت

1. Virtual Field Trip
2. www. polarhusky. com
3. Hershey's
4. Louvre
5. NASA
6. Google
7. Google Map
8. Google Earth
9. Google Expedition

هماهنگی و تفاوت زبان از چالش‌های این نوع از اردوست.

چند نمونه اردوی مجازی

اردوهای مجازی مزایای بسیاری دارند؛ از جمله اینکه کم هزینه و گاه رایگان‌اند. به زمان کمتری نیاز دارند و سفر به مکان‌هایی را ممکن می‌کنند که در حالت عادی ممکن نیست. در ادامه، به چند نمونه از اردوهای مجازی اشاره می‌شود.

ماجرای جویی در قطب

در اینترنت، اردوهای مجازی با محوریت قطب وجود دارد. یکی از تارنماهای موجود به نام پلار هاسکی^۹ اردوهایی را برای کلاس دوازدهم تنظیم کرده است که در آن‌ها دانش‌آموزان می‌توانند فضای قطب را تجربه کنند. این اردو برای ایجاد درک بهتر از علوم طبیعی طراحی شده است.

کارخانه شکلات‌سازی هرشیز^۳

کارخانه شکلات‌سازی هرشیز ویدیوهایی گام‌به‌گام از فرایند تولید شکلات تهیه کرده است. این ویدیوها در قالب اردوهای مجازی برای دانش‌آموزان تولید شده‌اند.

از کلاس‌های در بسته تا آموزش مؤثر

فریبا اقدامی

تصویرگر: سید میثم موسوی

از این‌رو، استفاده از فضاهای شهری یا حتی اردوهای در حومه شهر می‌تواند بسیار مؤثر باشد.

در هر شهر یا روستا که هستیم، فضاهای متفاوتی بیرون از مدرسه وجود دارد که ابتدا باید آن‌ها را شناسایی کنیم. در هر فضایی می‌توانیم فعالیت‌های مختلفی را متناسب با سن دانش‌آموزان و هدف درسی که در آن جلسه یا دوره داریم، طراحی کنیم.

این روندی خلاقانه است؛ هم برای معلم و هم برای دانش‌آموزان.

معلمی که قصد دارد دانش‌آموزان را به بیرون از کلاس ببرد، به ناچار می‌بایست طرح تازه‌ای برای ارائه محتوای درسی بریزد؛ زیرا محیط و شرایط با کلاس متفاوت است، صداها احتمالاً متنوع‌تر و بیشتر، رنگ‌ها متفاوت و برانگیزاننده، آلوده آدم‌ها بیشتر و ابزارهای کلاس مثل تخته و میز و صندلی موجود نیست. پس، می‌بایست کار خود را برای شرایطی به کل متفاوت طراحی کند و نمی‌تواند مثل فضای کلاس انتظار سکوت و سکون از دانش‌آموزان داشته باشد. در فضاهای بیرونی، به‌طور طبیعی میل به تحرک و بازی و حرف و سخن بیشتر است و این نه تنها بد یا مخرب نیست، بلکه به ذات زندگی نزدیک‌تر و طبیعی‌تر است.

در طبیعت و فضاهای شهری امکانات متعدد و گوناگونی وجود دارد که می‌تواند ارائه درس را متنوع و غنی کند؛ از آن‌رو که حواس، بیشتر تحریک و درگیر می‌شوند.

سازمان مردمنهاد جهک (جریان همخوانی کتاب) اردوهای متعددی را برای نگارش با موفقیت طراحی و اجرا کرده است؛ اردوهایی که همیشه در ذهن و یاد شرکت‌کنندگان و تسهیلگران می‌مانند. این اردوها فرایندی خلاقانه است که هم برای تسهیلگر و معلم آموزنده و پرچالش است و هم برای دانش‌آموز یا دانشجو.

آموزش در فضاهای ثابت در بسته با امکانات محدود همان آموزش کلاسی است.

اگرچه در کلاس‌های معدودی از مدارس، تخته هوشمند، رایانه و ویدیوپروژکشن به چشم می‌خورد، هنوز بیشتر کلاس‌ها نهایتاً میز و صندلی و تخته سفید یا تخته سیاه دارند و میزی و صندلی برای معلم و شاید یک ساعت دیواری .... همین و تمام! و هزاران هزار ساعت و سال‌ها، کودکان و نوجوانان ما در این فضاهای در بسته و بی‌رنگ و رو بی هیچ نشانی از عناصر زیبایی در معماری یا وسایل سر می‌کنند تا آموزش اتفاق بیفتد.

تغییر مداوم فضای در بسته کلاس یا استفاده از عناصر زیبایی در وسایل و در و دیوار کلاس شاید نیازمند هزینه‌های گزاف و بودجه کافی است و یک ادراک اساسی؛ اینکه دانش‌آموز هر چه را که معلم، کتاب‌های درسی یا نظام آموزشی به خوردش می‌دهند، الزاماً یاد نمی‌گیرد. حفظ کردن یا به خاطر سپردن جواب سؤال‌ها تا شب امتحان فاصله‌ای بعید دارد با یاد گرفتن که فرایندی است پیچیده در مغز.

نظر دانشمندان این است که در فرایند آموزش هر چه حواس بیشتری درگیر و فعال شود، آموزش تأثیرگذارتر و عمیق‌تر شکل می‌گیرد.

از سوی دیگر شکل‌ها، فضاها و ابزارها و رفتارهای تکراری، ذهن را به حالت نیمه‌هشیار می‌برد. انگار ذهن در می‌یابد که در مقابلش، مسیری تکراری است که خوب با چم و خم آن آشناست؛ درست مثل راننده‌ای که مسیری هر روزه نه با هوشیاری و دقت و تمرکز کامل، بلکه در حال شنیدن موسیقی یا فکر کردن به ماجرای یا گفت‌وگو با کسی می‌راند و ممکن است حتی برای خودش عجیب باشد که امروز انگار با چشم‌های نیم‌بسته مسیر را طی کرده و حواسش جای دیگری بوده است. نگه داشتن دانش‌آموزان در فضاهای در بسته تکراری و بی‌رنگ و رو مثل ماشین سواری در مسیری هر روزه است که بی‌دقت و تمرکز کافی طی می‌شود.

امکان لمس اشیایی متفاوت و متعدد تجربه نگارش را غنی تر می کرد و فضای باز و آزاد، جریان آموزش را به زندگی شبیه تر می ساخت. پرواضح است که در چنین شرایطی، خنده و شوخی و سروصدای بچه ها طبیعی و نشانه ای مثبت تلقی می شد؛ خلاف آنچه در کلاس های در بسته، انتظار می رود بیشتر اولیای مدرسه خنده و حرف زدن را مخل جریان درس می دانند.

تصمیم گیری برای نوشیدن یک لیوان خاکشیر یا شربت و خوردن ناهار دسته جمعی در رستورانی در بازار، با مشارکت بچه ها انجام شد. سفارش دادن و محاسبه سهم هر نفر، بخش هایی بود که به بچه ها سپرده شد تا تجربه طبیعی تری باشد.

در یک اردوی دیگر، خیابان بلند و تاریخی

ولیعصر (عج) تهران را از میدان

تجربش زیر پا گذاشتیم؛ یک

پیاده روی بسیار طولانی، با

سه ایستگاه. در ابتدای مسیر،

آموزش اصلی در ۴ دقیقه

ارائه شد. هدف، مستندنگاری

احساسات و احوالات درونی بود،

این بار بی اشاره به بیرون. تمرکز

زیاد می طلبید و درون نگری. در هر

ایستگاه، شرکت کنندگان فرصت نوشتن

داشتند و در همان محل، نوشته ها خوانده و

بررسی می شد.

آموزش های بیرون کلاس اگر در طبیعت

و فضاهای مناسب شهری اتفاق بیفتد،

دستاوردهای ارزشمندی جز محتوای درسی

نیز دارد: ارتباط های صمیمانه تر، فرصت

گفت و گو و شناخت میان دانش آموزان و معلم

بیشتر و همدلی پررنگ تر می شود. در طبیعت،

بچه ها میل بیشتری به مشارکت و بازی و

فعالیت دارند و نشانی از رخوت و بی حوصلگی و نگاه های سرد

کلاس نیست.

همچنین در هر فضای بیرونی احتمال برخوردن به یک

مشکل و چالش بیشتر از کلاس است. این ویژگی دانش آموزان

را با چالش های زندگی و مشکلات موجود هر فضا بیشتر آشنا

می کند و این امر، تفکر را پویا تر می سازد.

به خاطر داشته باشیم که در هر اردو می توانیم دو درس را

با هم تلفیق کنیم. این کار گروهی دو معلم را می طلبد که با

یکدیگر هم فکری کنند برای طراحی فعالیت هایی مشترک در

آموزش مثلاً ریاضی و جغرافی، دینی و تاریخ، ادبیات و زبان

انگلیسی یا عربی، فیزیک و ادبیات، علوم ورزش یا هر دو درس

دیگر.

در یک تجربه به یادماندنی،

شرکت کنندگان یک دوره نویسندگی خلاق را به بازار بزرگ

تهران بردیم. هر شرکت کننده یک بطری کوچک آب به همراه

داشت و دفترچه ای و قلمی. مسیر حرکت را از پیش به چند

ایستگاه تبدیل کرده بودیم. در هر ایستگاه، مدرس محتوای

درس یا تکنیک نگارشی مورد نظر را در سه تا ۵ دقیقه آموزش

می داد. هدف اردو آموزش مستندنگاری بود؛ نوشتن گزارش های

مستند و خلاصه از فضاها و اتفاقات بیرون.

بخشی از مسیر حرکت درون تیمچه ها و راسته های بازار

قدیمی و بزرگ تهران بود. در این بخش، نوعی مردم نگاری نیز

آموزش داده شد و تکنیک هایی که می تواند هر مردم نگاری ای

را شیرین و خواندنی کند. اقبال بلند ما بود که در این مسیر،

مراسم از عزا درآوردن یکی از بازاریان را به چشم دیدیم؛ سنتی

جالب و دیدنی که شاید بعید بود در زندگی عادی و روزمره به

آن برخوردیم.

گفت و گو با مردم و کسبه، دیدن جزئیات هر حجره، گوش

دادن به اصطلاحات خاص بازاریان و ثبت و ضبط آن، دقت در

طرح راسته ها و سردر تیمچه ها و حجره ها، بوهای گوناگون و

شکل ها، فضاها

و ابزارها و

رفتارهای

تکراری، ذهن

را به حالت

نیمه هشیار می برد

نگه داشتن

دانش آموزان در

فضاهای در بسته

تکراری و بی رنگ

و رو مثل ماشین

سواری در

مسیری هر روزه

است که بی دقت

و تمرکز کافی طی

می شود

آموزش در قلب پایتخت

با اردوهای محله گردی

آزاده درخشان حمیدرضا منصوریان

ارگ، دولت، سنگلج، بازار و چال میدان، تهران عصر ناصری و پس از آن بافت اصلی تهران قاجاری و پهلوی را شکل می‌دادند. این محله که از نخستین محلات شهر تهران به حساب می‌آید، در دو دهه اخیر شاهد تخریب و ناپسامانی‌های متعددی بوده است. همجواری بخش‌های مختلف محله با بازار بزرگ تهران و ازدحام جمعیت در این محدوده، مهاجرت ساکنان اصلی محله به مناطق دیگر شهر و تبدیل خانه‌های ارزشمند آن‌ها به انبار لاستیک و دیگر کالاها را در پی داشته است.

عودلجان از محله‌های قدیمی شهر تهران است. این محله قدیمی از غرب به خیابان ناصرخسرو، از شرق به خیابان ری، از شمال به خیابان امیرکبیر و از جنوب به خیابان ۱۵ خرداد محدود است و سه محله اصلی امامزاده یحیی، پامنار و ناصرخسرو را در بر می‌گیرد که از نظر تاریخی، به دلیل وجود بناهای تاریخی متعدد، چهره‌های سیاسی، اجتماعی و ادبی و خاطرات ملی و مذهبی فراوان و نیز رویدادهایی که شاهد آن بوده است، بسیار غنی هستند. این محله همراه با محله‌های

فعالیت‌های برآمده از اهداف مجموعه حکام عبارت‌اند از:

۱. درونی کردن فرهنگ و نگرش فرهنگی و نیز ایجاد زمینه شناخت میراث فرهنگی در میان کودکان و نوجوانان و در نهایت زمینه‌سازی برای احراز هویت ملی با شناخت میراث فرهنگی و طبیعی؛
۲. محور قرار دادن میراث فرهنگی در جهت رشد خلاقیت و ایجاد توانایی‌های مختلف اعم از جسمی - حرکتی، ذهنی - ادراکی، عاطفی و اجتماعی در کودکان و نوجوانان و کمک به شکوفایی توانمندی‌های ایشان؛

جمعیت ساکن در این محله، هم چند ملیتی هستند و هم چند قومیتی؛ ایرانیان و افغان‌ها و عراقی‌ها در کنار هم در این محله زندگی می‌کنند و تنوع قومی محله به قدری است که به زحمت می‌توان در یکی از آپارتمان‌های نوساز محله بیش از دو خانواده هم‌قومیت یافت!

بی‌تردید شرایط اجتماعی حاکم بر این محله، تنوع قومی و ملیتی یاد شده و فشار اقتصادی وارد بر ساکنان محله، هیچ جایی برای شناخت و دل‌بستگی آنان به محل زندگی خود، باقی نگذاشته است و اگر آموزشی در کار نباشد، نخواهد گذاشت. در میان کودکان و نوجوانان محله هم به ندرت کسی را می‌توان یافت که محله‌اش را دوست داشته باشد؛ چه رسد به اینکه بخواهد در آنجا زندگی و ازدواج کند و نسل‌های بعد را در همان‌جا پرورش دهد.

در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ دفتر توسعه محلی عودلاجان (بخش اجتماعی) که این مشکلات را درک کرده بود، در راستای طرح نوسازی بافت‌های فرسوده و تاریخی، مطالعات زیادی در منطقه انجام داد. مشاوران این دفتر درگیر کردن گروه‌های متخصص و ساکنان را برای نجات تاریخ‌سازترین محله کشور، راهی پایه‌ای‌تر دانستند و در صدد برآمدند که در این باره چاره‌ای بیندیشند. آن‌ها راهکارهای آموزش از کودکی و نوجوانی، فرصت دادن به جوانان و توانمندسازی خانواده‌ها برای فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی را در رأس کارهایشان قرار دادند.

موسسه آموزشی حکام (خانه کودک، اندیشه و میراث فرهنگی) با توجه به نیاز تخصصی کودکان و نوجوانان به آموزش و آشنایی با میراث فرهنگی به این محدوده فراخوانده شد. این مجموعه که جمعی از دبیران مدارس تهران آن را تشکیل داده‌اند، به عنوان گروهی تخصصی و پیشرو در امر آموزش موارث فرهنگی به کودکان و نوجوانان با همکاری مدرسه راهنمایی دخترانه سعدی فعالیت‌های زیر را در این محدوده انجام دادند:

۱. شناخت کلی مخاطبان مورد نظر (کودکان و نوجوانان) از دیدگاه روان‌شناسی رشد بر پایه شناخت جسمی، ذهنی، عاطفی، اجتماعی - قومی؛
۲. ایجاد علاقه و دل‌بستگی به محله و شهر خود در میان مخاطبان مورد نظر و جذب کردن آن‌ها به پهنه میراث فرهنگی با طراحی و برنامه‌ریزی دوره‌های آموزشی کارآمد و بازدیدهای هدفمند مرتبط با میراث فرهنگی؛
۳. شناسایی قابلیت‌های فرهنگی محله در جهت دستیابی به بخشی از چشم‌اندازهای فرهنگی و اجتماعی بلندمدت در منطقه؛
۴. شناسایی نیروهای بومی از میان مربیان و دانش‌آموزان شرکت کننده در برنامه‌ها برای ادامه فعالیت‌ها در آینده.

قومیت‌ها و انسانیت در میان کودکان و نوجوانان؛
۵. زمینه‌سازی برای هم‌فکری، همراهی و همکاری برای
پیوستن به جامعه جهانی با پاسداشت ارزش‌های ملی و فرهنگی.

مهم‌ترین اقدامات حکام در این محله عبارت بودند از:
- برپایی تورهای هدفمند محله‌گردی برای کودکان و نوجوانان
محله؛

- برگزاری کارگاه‌های متنوع در زمینه میراث فرهنگی، صنایع
دستی و گردشگری؛ مانند کارگاه چند منظوره نوروزی؛
- تدارک نشست‌های گفت‌وگو محور منسجم و هدفمند
دانش‌آموزی؛

- برگزاری جشنواره‌های دانش‌آموزی؛ مانند جشنواره غذاها و
پوشش‌های سنتی؛

- برنامه‌ریزی و اجرای تورهای استان‌گردی با هدف‌های
گوناگون فرهنگی و آموزشی.

۳. زمینه‌سازی برای حفاظت از یادگارهای فرهنگی و
یادمان‌های طبیعی و احترام گذاشتن به آن‌ها؛
۴. ایجاد روحیه احترام به نگرش‌ها، فرهنگ‌ها، ملل، مذهب‌ها،

آیا وقت آن نرسیده که برای علم جشن بگیریم؟!

صونا آقابابایی

دبیر جشنواره علم همه (موزه ملی علوم و فناوری)

کار خود قرار داده‌اند، این هدف به ضرورت تبدیل شده است. این جشنواره‌ها با ارتباطی که بین عموم مردم و مهندسان و اهالی علم برقرار می‌کنند، علم را بیش از پیش برای مخاطبان خود جذاب می‌سازند. چیز دیگری که در این جشنواره‌ها به شدت جلب توجه می‌کند، تلاش و صرف انرژی زیاد برای پیدا کردن راه‌های جدید برقراری ارتباط بین مردم عادی با محتوای علمی، دانشمندان و اهل علم است. در این جشنواره‌ها تقریباً از هر ایده جدیدی استقبال می‌شود و برگزارکنندگان در تلاش‌اند که با ایجاد تجربه‌های عجیب و متفاوت برای مخاطب، همچون تعامل با ربات‌های پیشرفته، خوردن غذاهای مخصوص با اهداف آموزشی، شرکت در تئاترهای علمی با دکورهای فناورانه و قصه‌گویی‌های علمی خلاقانه، بازدیدکنندگان را به مخاطب همیشگی جشنواره‌های علم تبدیل کنند.

تجربه جهانی

دموکراتیزه شدن علم ابتدا با هدف خارج کردن گاه و بی‌گاه دانشمندان از فضای آزمایشگاهی و ایجاد گفت‌وگوهای عمومی صورت گرفت. در این نشست‌های علمی عمومی، اگرچه موانع فیزیکی یا دیوارهای آزمایشگاه برای آشنایی مردم برداشته می‌شود، موانع اجتماعی بر جای خود باقی است. دانشمندان سخنرانی می‌کنند و دانش خود را می‌بخشند و امیدوارند که

هرساله جشنواره‌های هنری متعددی در سراسر دنیا برگزار می‌شود. مردم اغلب، به دنبال اخبار جشنواره‌های سینما، موسیقی و تئاتر هستند و رویدادهای ادبی نیز جایگاه خاص و علاقه‌مندان خود را دارد، ولی صحبت از علم محدود به محیط‌های دانشگاهی، پژوهشگاه‌ها و سازمان‌های عریض و طویل غیرمردمی است. مردم علم را موضوعی پیچیده تلقی می‌کنند که فقط افرادی خاص با تحصیلاتی خاص در رشته‌ای خاص به دنبال آن هستند. از نگاه مردمی، علم یک مسئله عمومی نیست و از دسترس آن‌ها خارج است و اگر هم منفعتی برای آن‌ها داشته باشد، لابد از کانال سیاست‌گذاری‌های علمی به دستشان می‌رسد و به مشارکت، مداخله و پیگیری آن‌ها نیازی ندارد. این در حالی است که ما در دورانی هستیم که رابطه جدیدی بین علم و جامعه به وجود آمده است و بهره‌مند نشدن از علم و منافع آن، خسارت‌های جبران‌ناپذیری برای فرد و جامعه دارد. فعالیت‌های زیادی در دنیا برای از بین بردن این احساس جدایی و نزدیک کردن علم به عموم مردم صورت گرفته است؛ از برگزاری سمینارها و کمپین‌های مختلف گرفته تا برپایی نمایشگاه‌های سیار و جشنواره‌های علمی.

هدف اولیه و اصلی تمامی جشنواره‌های علم، ترویج علم و همگانی کردن آن است. بنابراین در کشورهایی که راه‌اندازی و برگزاری مستمر این گردهمایی‌های عمومی علمی را در دستور

در این جشنواره‌ها تقریباً از هر ایده‌ی جدیدی استقبال می‌شود و برگزار کنندگان در تلاش‌اند که با ایجاد تجربه‌های عجیب و متفاوت برای مخاطب، همچون تعامل با ربات‌های پیشرفته، خوردن غذاهای مخصوص با اهداف آموزشی، شرکت در تئاترهای علمی با دکورهای فناورانه و قصه‌گویی‌های علمی خلاقانه، بازدید کنندگان را به مخاطب همیشگی جشنواره‌های علم تبدیل کنند

مردم بنشینند و گوش دهند و علم را به عنوان حقیقت نهایی بپذیرند. مطمئناً این نگرش هنوز بسیار دور از دوران شکل‌گیری جشنواره‌های علم بوده است ولی امروزه جشنواره‌های علم چیزی فراتر از یک موعظه‌اند و به دوران بلوغ خود نزدیک می‌شوند. قرن نوزدهم آغاز تغییر رابطه علم و جامعه در جهان بود. در این زمان، تعامل جدیدی بین دانشمندان و جامعه در انگلستان شکل گرفت. تولید دانش سرعت یافت و دانش در زندگی مردم رخنه کرد. در سال ۱۸۳۱ «انجمن پیشبرد علوم بریتانیا» افتتاح شد. هدف اصلی این انجمن، ترویج علم در جامعه و شناساندن جایگاه و نقش علم به مردم جامعه بود. این انجمن از پژوهش‌های مختلف علمی حمایت می‌کرد و از طریق تربیون‌های مختلف سعی در اطلاع‌رسانی و ترویج علم در میان عامه مردم داشت. در نتیجه همین تلاش بود که واژه «دانشمند» به زبان مردم جامعه راه یافت. واژه‌های علمی یا ریشه گرفته از دستاوردهای علمی همچون «دایناسور» وارد گفتمان عمومی مردم شدند (۱۸۴۲) و اولین نشست‌های علمی عمومی بین مردم و دانشمندان برگزار گردید. اولین نشست در سال ۱۸۶۰ با موضوع داروین‌یسم بود. این نشست‌های علمی به تدریج در سایر کشورهای اروپایی نیز رواج یافت و به مرور زمان، برنامه ملاقات و جلسات بازدیدهای مردم و دانشمندان به عنوان جشنواره‌های علم شناخته شد و ساختار جدیدی به خود گرفت؛ به طوری که در قرن بیستم، جشنواره‌های علم زیادی در اروپا، آمریکا، کانادا و چین برگزار شد. ایده برگزاری جشنواره‌های علمی در ساختار فعلی به صورت نمایشگاهی و ابعاد بزرگ همراه با جنگ‌ها و نمایش‌های علمی، که برای عامه مردم باشد، در ادینبورگ در سال ۱۹۸۹ اجرایی شد. این شهر همچنان پیش‌تاز برگزاری یکی از بزرگ‌ترین جشنواره‌های علم است. در سایر کشورهای اروپایی نیز جشنواره‌های معتبری چون جشنواره علم گوتنبرگ (سوئد) (از سال ۱۹۹۷) و جشنواره علم چلتنام (از ۲۰۰۲) آغاز به کار کرده است. شروع این گونه جشنواره‌ها در آمریکا به سال ۱۹۹۸ برمی‌گردد و هم‌اکنون، مهم‌ترین آن‌ها جشنواره جهانی علم نیویورک است که اولین بار در سال ۲۰۰۸ برگزار شد. بعد از آن نیز جشنواره علم کارولینای شمالی شکل گرفت. برگزاری جشنواره علم در روسیه از سال ۲۰۰۶ آغاز شد و بسیاری از کشورهای آسیایی در همین سال‌ها به برگزار کنندگان و طرفداران جشنواره‌های علم پیوستند. در حال حاضر، انجمن رویدادهای علمی اروپا که کمیسیون اروپا^۱ از آن حمایت می‌کند

و ۶۸ عضو دارد، جشنواره‌های علم را در ۳۳ کشور جهان برگزار می‌کند. در ایالات متحده نیز فقط در پنج سال گذشته حدود ۵۰ جشنواره علم آغاز به کار کرده است. هم‌اکنون سالانه بیش از ۶۰ جشنواره علم در ایالت‌های مختلف آمریکا برگزار می‌شود. حتی جشنواره‌های علمی با موضوعات ویژه نیز مورد توجه قرار گرفته‌اند، برای مثال، آلمان که دو دوره جشنواره ملی جنگ‌های علمی را در برمن برگزار کرده است، سال گذشته اولین جشنواره بین‌المللی خود را با همکاری شش کشور برگزار کرد. رویکردی که در سال‌های اخیر در سیاست‌گذاری جشنواره‌های علم در اروپا و آمریکا دیده می‌شود، تأکید بیشتر بر آمیختگی علم و هنر است؛ طراحی رویدادهایی که در آن‌ها آموزش علوم نه از طریق قالب‌های رایج سخنرانی و کارگاه و نشست، بلکه از طریق نمایشگاه‌های مختلف و کنسرت‌های موسیقی و تئاترهای زنده است. در سال ۲۰۱۶، در رتبه‌بندی جشنواره‌های علم در آمریکا، جشنواره‌ای با نام BlueDot Festival رتبه اول را به خود اختصاص داد. هدف اصلی این جشنواره، آشنا کردن مردم با اکتشافات فضایی است ولی ابزار اصلی که برای این منظور به کار می‌برد، موسیقی است.

جشنواره علم برای همه - نخستین جشنواره علم در ایران

ایده برگزاری جشنواره علم، در اواخر سال ۱۳۹۳ مسئولان موزه علوم و فناوری را بر آن داشت که اتاق فکری در این زمینه تشکیل دهند. در این اتاق فکر، نمایندگانی از سازمان‌های مختلف همچون آموزش و پرورش، جامعه دانشگاهی، انجمن‌های علمی و صداوسیما حضور داشتند. آیین‌نامه این جشنواره نگاشته شد. جشنواره علم برای همه در دو بخش نمایشگاهی و رقابتی برگزار می‌شود. در بخش نمایشگاهی، بیشتر تلاش بر این است که انواع برنامه‌های جذاب، آگاهی‌بخش و سرگرم‌کننده علمی به نمایش گذاشته شود. برگزاری جنگ‌ها، تئاتر و قصه‌گویی‌های علمی از بخش‌های دیگر این جشنواره است. همچنین هر ساله با توجه به موضوع بخش ویژه جشنواره، نمایشگاه تعاملی توسط موزه طراحی و تهیه می‌شود. بخش رقابتی جشنواره نیز از دو قسمت تشکیل شده است:

۱. بخش اصلی جشنواره، که به ارائه، معرفی یا آموزش مفاهیم علمی به زبان ساده اختصاص دارد و هر ساله در چهار قالب مختلف مثل ساخت ابزار، نقاشی، فیلم، داستان، و عکس فراخوان می‌شود. در بخش اصلی محدودیتی در موضوع وجود ندارد و از اقشار مختلف مردم دعوت می‌شود تا با ارائه ایده‌های ساده و جذاب که فرایند آموزش مفاهیم علمی را ساده می‌کند یا عینیت می‌بخشد، در این بخش مشارکت داشته باشند.
۲. بخش ویژه جشنواره (که از سال دوم به بخش رقابتی جشنواره اضافه شده است) به مسائل و چالش‌های روز جامعه اختصاص دارد. در این بخش با هدف قرار دادن خانواده‌ها، از

شرکت کنندگان خواسته می شود در چارچوب موضوع و اهداف و قالب های تعیین شده، راه حل های علمی و کاربردی خود را ارائه کنند. بر همین اساس، با توجه به چالش های پیش روی جوامع انسانی در زمینه مصرف بی رویه منابع طبیعی به صورت مستقیم و غیرمستقیم و کمبود این منابع و انرژی، سال ۱۳۹۵ این بخش به بهینه سازی مصرف آب و انرژی اختصاص داشت و سال ۱۳۹۶ با توجه به شمول عام زلزله در ایران و خسارت های جبران ناپذیر ناشی از ناآگاهی و عدم آمادگی در این حوزه، به زلزله و ایمنی پرداخت.

اطلاع رسانی بخش رقابتی جشنواره از یک سال قبل از جشنواره آغاز می گردد و حول محورهای رقابتی جشنواره فراخوان صورت می گیرد. آثار دریافتی در دبیرخانه برای نمایش در بخش نمایشگاهی جشنواره آماده سازی می گردند و طی هفته علم در محل برج میلاد به نمایش گذاشته می شوند. برخی از آثار که با اهداف آموزشی موزه سازگاری دارند، طبق استانداردهای موزه و با همکاری ایده پرداز اصلی، بازسازی می شوند تا در محل گالری های دائم موزه یا نمایشگاه های سیار به نمایش گذاشته شوند. باید اذعان داشت که تمامی شرکت کنندگان در جشنواره، که طیف های مختلفی از ۴ سال تا ۶۰ سال را در برمی گیرد، به جهت مشارکتی که داشته اند شایسته تقدیر و تشکرند. به همین سبب، به تمامی شرکت کنندگان گواهی حضور در جشنواره اعطا می گردد و تمامی تلاش مجموعه موزه و حامیان این جشنواره بر این است که فعالیت این مروجان علم قدرانی شود.

بعد از اینکه اتاق فکر جشنواره موضوع بخش ویژه را تعیین می کند، کمیته علمی متشکل از سازمان ها، نهادها، انجمن ها و متخصصانی که در حیطه موضوع فعالیت دارند، تشکیل می شود. هم زمان کار گروهی از کارکنان بخش های مختلف موزه نیز تشکیل می شود که با مشاوره کمیته علمی فعالیت می کنند. این کارگروه تلاش می کند با تهیه سناریوی مناسب و طراحی خلاقانه آثار تعاملی، چالش مطرح شده در بخش ویژه را به صورت علمی و عامه فهم به مخاطب عام ارائه دهد. سناریوی

این کارگروه در تعامل بسیار نزدیک کمیته علمی و طراحان نمایشگاه نوشته می شود و معمولاً کلیه امور گرافیکی تا ساخت آثار و تهیه پانویس و حتی آموزش راهنمای نمایشگاه در این کارگروه و تحت نظر کمیته علمی صورت می گیرد.

این جشنواره راه زیادی در پیش دارد. امیدواریم بتوانیم این مسیر را با همیاری مردم و همت مسئولان کوتاه کنیم و در سال های آینده شاهد برگزاری جشنواره علم در شهرستان های مختلف باشیم. باور ما این است که هر ایرانی باید در هر سال امکان حضور در حداقل یک جشنواره علم را داشته باشد.

در انتها

ما به جشنواره های علم نیاز داریم تا هم نیازهای علمی جامعه خود را بشناسیم و هم خوراک علمی جامعه را در فضایی دور از رقابت های علمی معمول و تنش های ناشی از ارزیابی ها و پیش فرض های موجود فراهم کنیم. جشنواره های علم این فرصت را به دانشمندان و مردم می دهند تا رابطه دوسویه ای ایجاد کنند و این رابطه می تواند منجر به اعتمادسازی بین آنها شود.

خروجی آموزش جشنواره های علم بسیار متفاوت با خروجی آموزش رسمی است. این جشنواره ها معمولاً به مردم جسارت بیشتری برای مشارکت و فعالیت در حوزه های علمی می دهند. سازمان های مختلف، شرکت های دانش بنیان و انجمن ها و حتی تولیدکننده های صنعتی این فرصت را پیدا می کنند تا به طور مستقیم با جامعه مخاطبان در تماس باشند، علاقه مندان و افراد خلاق و توانمند را شناسایی کنند و ایده های کوچک و بزرگ خود را پرورش دهند. این جشنواره ها در فضایی متفاوت، افراد را با پیش زمینه دانشی و علمی متفاوت گرد هم می آورند و امکان گفت و گو و تبادل آرا را بین آنها فراهم می کنند؛ فضایی که به سختی در دانشگاه ها و آموزش رسمی فراهم می شود.

تدبیر بسیاری از چالش های امروز جامعه ما، از بحران های طبیعی گرفته تا مسائل زیست محیطی، انرژی، خشکسالی، ترافیک، آلودگی هوا، مشکلات تغذیه و ... همگی به افزایش درک همگان از علم و گسترش دیدگاه های علمی در بین عموم مردم جامعه وابسته است.

آیا وقت آن نرسیده است که نهادهای سیاست گذار جایگاهی ویژه به ترویج علم در برنامه های توسعه اختصاص دهند؟ وقت آن نرسیده است که صداوسیما، جامعه دانشگاهی و نهادهای مردمی و انجمن های علمی از نهادهای مروج علم حمایت کنند؟ وقت آن نرسیده است که به جشنواره های علم به عنوان ضرورت جامعه امروز نگاه شود؟ وقت آن نرسیده است که داعیان علم و توسعه کشور، برنامه های خود را بازبینی کنند و به ترویج علم از دریچه دیگری بنگرند؟

* پی نوشت

1.EUSCEA ... : European Science Events Association

اعداد روی بند رخت

معرفی موزه ریاضیات نیویورک

منصوره فروزان

دبیر علوم اجتماعی منطقه ۲ تهران

به کدام ویژگی است. در این محور، ۱۴ نماد برای ۱۴ ویژگی اعداد به کار رفته است. بعضی ویژگی‌ها مانند زوج بودن، فرد بودن، مربع بودن، و یا اعداد اول زودتر قابل شناسایی هستند ولی برخی از ویژگی‌ها واقعاً چالش برانگیزند. در کنار این فعالیت، برگه‌هایی طراحی شده است که گام به گام به بچه‌ها در درک الگوهای عددی کمک می‌کند. برای پایه‌های تحصیلی مختلف می‌توان محورهای متفاوتی قرار داد که برحسب میزان اطلاعات افراد، تعداد نمادها متفاوت باشد. تصویر برخی از نمادهای استفاده شده در محور اعداد:

۲. **سورت‌م‌گرافیکی یا قطار غلتان:** این فعالیت نوعی شبیه‌سازی بازی سورت‌م در شهر بازی‌هاست. بچه‌ها باید کشف کنند که چگونه شیب مسیر را طراحی کنند تا سورت‌م در کمترین زمان از نقطه شروع حرکت کند و به نقطه پایان برسد. کدام یک از این مسیرها مناسب‌ترند؟ خط راست، کمانی از دایره، سهمی، مسیر سینوسی یا سیکلوئید؟ دانش‌آموزان بزرگ‌تر به کمک حل مسائل جبری به راه حل می‌اندیشند؛ در حالی که

پیش از این نام موزه‌های زیادی را شنیده بودم؛ موزه صلح، موزه هنرهای زیبا، موزه زیر آب، موزه زباله و موزه موجودات فضایی. اخیراً متوجه شدم که در سال ۲۰۱۲ اولین موزه اختصاصی ریاضیات در شهر نیویورک افتتاح شده است تا برای افزایش درک و فهم عمومی از ریاضیات، ارتباط این رشته را با هنر و سایر علوم به نمایش بگذارد. راستی فکر می‌کنید در موزه ریاضی چه چیز جالبی می‌تواند وجود داشته باشد؟ این موزه مکان مرده‌ای نیست که صرفاً تعدادی از آثار برای نمایش در آن قرار داده شده باشد بلکه موزه‌ای کاملاً فعال و تعاملی است که عجایب ریاضیات را مورد توجه قرار داده است. در این نمایشگاه، فعالیت‌هایی برای کار انفرادی یا گروهی از سطح مهد کودک تا دانشگاهی طراحی شده است. با مراجعه به سایت momath.org تعدادی از فعالیت‌های این موزه را به شما معرفی می‌کنم.

۱. **بند رخت محور اعداد:** در قسمتی از موزه، محور اعدادی از ۱۰ تا ۱۰۰ جلب توجه می‌کند. به بسیاری از اعداد یک یا چند نماد به شکل پلاستیک‌های رنگارنگ آویزان شده است. این فعالیت درباره شناخت ویژگی‌های اعداد طراحی شده است. هر یک از نمادهای رنگی مربوط به یکی از این ویژگی‌هاست. قرار است بچه‌ها با مشاهده دقیق اعداد و نمادهای آویزان شده به آن‌ها، الگوهایی را کشف کنند و دریابند که هر نماد مربوط

عدد ورودی، فرمول تابع و عدد خروجی در اختیار بچه‌ها قرار می‌گیرد.

۵. حلقه آتش: در این بخش هیجان‌انگیز، نور لیزر از اطراف یک حلقه تابانده می‌شود؛ به‌طوری‌که فقط در یک سطح قرار دارد. وقتی دانش‌آموزان احجام شفاف را داخل حلقه قرار می‌دهند، می‌توانند سطح مقطع آن‌ها را به‌صورت یک نور لیزری مشاهده کنند. با چرخش حجم، سطح مقطع تغییر می‌کند. آیا می‌دانید در داخل یک مکعب می‌توان سطح مقطع‌های مربعی، مستطیلی، دوزنقه، مثلث و شش‌ضلعی را مشاهده کرد؟

۶. سه‌چرخه‌سواری: در اینجا سه‌چرخه‌ای با چرخ‌های مربع شکل با ابعاد متفاوت می‌بینیم. چرخ‌ها چگونه طراحی شده‌اند که این سه‌چرخه می‌تواند به‌راحتی روی این مسیر دارای پستی و بلندی حرکت کند؟

۷. نقاشی روی صفحه دیجیتال: در اینجا می‌توانید با قلم‌موی دیجیتال، الگویی روی صفحه دیجیتال خلق کنید که به‌صورت متقارن در کل صفحه منتشر شود.

بچه‌های کوچک‌تر با سعی و خطا به نتیجه نزدیک می‌شوند. این چالش را اولین بار گالیه در قرن هفدهم مطرح کرد. او از خود پرسید: اگر فقط تحت‌تأثیر نیروی جاذبه باشیم، در کدام مسیر می‌توانیم با بیشترین سرعت حرکت کنیم؟ این مسئله تا ۶۰ سال بعد که جبر متولد شد، حل نشده باقی ماند. فعالیت سورتمه‌گرافیکی برای نمایش اهمیت جبر در حل مسائل بسیار برانگیزاننده است.

۳. کاشی‌کاری: در این بخش از موزه، صفحه‌ای آهنی روی دیوار قرار داده شده است که می‌تواند اشکال مغناطیسی را به خود جذب کند. این کاشی‌های مغناطیسی به اشکال مختلف‌اند؛ مانند مربع، شش‌ضلعی، مثلث و سایر شکل‌های قابل کاشی‌کاری مانند لوزی و حتی تصویر یک میمون، تا بچه‌ها ضمن کار با آن‌ها به ویژگی‌ها و الگوهای اشکال قابل کاشی‌کاری پی ببرند؛ اشکالی که وقتی در کنار هم قرار می‌گیرد، هیچ فاصله و فضای خالی بین آن‌ها وجود ندارد و می‌توانند کل مساحت یک سطح را بپوشانند.

۴. تابع صداساز: در این بخش، بچه‌ها یکی از برگه‌های کاغذی را که روی آن عددی نوشته شده است، انتخاب می‌کنند و به‌عنوان ورودی در دستگاه قرار می‌دهند. سپس با تنظیم سه دکمه قابل چرخش روی اعداد دلخواه، عملکرد دستگاه را انتخاب می‌کنند. براساس این انتخاب‌ها دستگاه صدای خاصی تولید می‌کند. با تغییر کارت ورودی یا تغییر اعداد دکمه‌ها، صدا تغییر می‌کند. کار این دستگاه مشابه یک تابع است که ضرایب و نحوه عملکرد آن توسط بچه‌ها تنظیم می‌شود. در انتهای کار،

۱۳. پوشاندن اشکال: تصویری روی صفحه دیجیتال به نمایش در می‌آید. آیا می‌توانید سطح کل این تصویر را با اشکال هندسی معروف بپوشانید؟

و کلی فعالیت‌های هیجان‌انگیز دیگر! همچنین، موزه دارای فروشگاه‌های برای فروش بازی‌های فکری، اسباب‌بازی‌های ریاضی، وسایل تزئینی مانند دست‌بند و گوشواره با ایده‌های ریاضی، کتاب‌ها و معماها و جورچین‌های مختلف است.

امیدوارم معرفی این موزه، انگیزه‌ای برای ایجاد کارگاه‌های فعال ریاضی در مدارس یا موزه‌های مشابه در کشور عزیزمان باشد.

۸. ریاضی در اطراف ما: چگونه ریاضیات در دنیای اطراف ما، در ساختار بدن گیاهان و جانوران جلوه‌گری می‌کند؟ در این قسمت، با مشاهده تصاویری با این مثال‌ها آشنا می‌شوید.

۹. کافه ریاضی: در این کافه با انواع جورچین (پازل)ها و معماها از شما پذیرایی می‌شود.

۱۰. غرفه ساخت و ساز: در اینجا می‌توانید با انواع قطعات یکسان و متفاوت به رنگ‌های زیبا، اجسام و شکل‌های مختلفی بسازید.

۱۱. نوار موبیوس گول آسا: با حرکت دادن یک چرخ روی نوار موبیوس، عجایب آن را درک می‌کنید.

۱۲. فراکتالی با بدن شما: فقط در مقابل دوربین قرار بگیرید تا با هر ژستی که خواستید، فراکتالی برایتان ساخته شود.

ما تاریخ را خوردیم!

یک طرح درس نمونه، مبتنی بر اردو حمیدرضا منصوریان

مکان

دارآباد و دربند (بخش ورودی کوهستانی - کوهنوردی) در تهران، و در سایر شهرها رودخانه‌ای در میان کوهستان که امکان تراش دادن سنگ در آن وجود داشته باشد.

اهداف اردو

۱. تجربه زندگی با ابزارهای ساده
۲. انسان و شکارگری (پیش از تاریخ)

گزارش کوتاه

در راستای طرح درس‌های علوم اجتماعی در پایه هفتم، به تجربه بخشی از آنچه انسان در پیش از تاریخ به دست آورده است، دست زدیم. این بخش بر پایه دانسته‌های علمی کلاسی و شیوه باستان‌شناسی تجربه‌ای^۱ برگزار شد. در این شیوه، هر یک از افراد بخشی از گذشته را که امکان مطالعه و تجربه آن در امروز وجود داشته باشد، تجربه می‌کند.

مراحل برگزاری این کلاس از این قرار بود:

۱. دانش‌آموزان در این اردو ابتدا به منطقه کوهستانی و در کنار رودخانه رفتند.
۲. هر یک از آن‌ها چند قطعه سنگ انتخاب کردند و به کمک

۱. قلوه سنگ‌ها، از آن‌ها سنگ‌های ظریف‌تر و ریزتری ساختند؛ ابزارها شامل ریز تیغه‌ها، تبرهای دستی، ابزارهای کوبه‌ای و ترکیبی بودند.
۳. دانش‌آموزان ابزارها را پرداخت و کارتر کردند.
۴. ابزارها و ارسی شدند و کارترین آن‌ها برگزیده شد.
۵. به هر گروه یک مرغ داده شد تا به کمک ابزارهای سنگی خود آن را خرد کنند.
۶. هر یک از افراد گروه وظیفه‌ای را بر عهده گرفتند که عبارت بودند از: جمع کردن چوب، درست کردن سیخ‌های چوبی، و آماده کردن آتش.
۷. دانش‌آموزان مرغ‌های تکه شده را به سیخ‌ها کشیدند و سپس کباب کردند.
۸. ما تاریخ را خوردیم.

وسایل مورد نیاز

۱. مرغ: برای هر ۴ نفر یک عدد
۲. وسایل آماده کردن آتش؛ استفاده از روش‌های سایشی برای تولید طبیعی آتش (همچنین آتش‌زنه، چوب، زغال و کبریت برای سرعت دادن به کار).

*پی‌نوشت

1. Expremental archeology

آماده‌ای؟ من که هستم... پس بزن بریم!

معرفی سایت ایران اردو

زینب گلزاری

بهشتی اصفهانی، تمام عمر کاری خود را صرف کسب همین دانش و تجربه کرده‌اند و امروزه توانمندی و شایستگی این را دارند که در برگزاری اردوهای دانش‌آموزی، دانشجویی، زیارتی و سیاحتی، فرهنگی، تربیتی و تفریحی، مورد مشاوره قرار گیرند و تجربه عملی کامل و کافی خود را در اختیار دیگران قرار دهند. از جمله خدماتی که این تعاونی در اختیار برگزارکنندگان اردوها قرار می‌دهد، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- کمک و پشتیبانی در تهیه غذای اردو، هماهنگی با اردوگاه‌های کشور که دارای امکانات رستوران و طبخ غذا هستند و یا همراه کردن آشپز با اردو.
- مشاوره در انتخاب بهترین اردوگاه با عنایت به هدف و رسالت و نوع اردو به سبب آشنایی کامل با همه اردوگاه‌های دانش‌آموزی کشور، امکانات و تجهیزات آن‌ها.
- تأمین مربی راهنما، آشنا با شهر مقصد اردو و اماکن تاریخی آن و خیابان‌ها و معابر و مسیرها، برای کمک به ناوبری و مدیریت اردو در طول برگزاری اردو.

گروهی از مدیران و مربیان تربیتی با سابقه شهر اصفهان، که تجربه زیادی در برگزاری اردوهای دانش‌آموزی دارند، تصمیم گرفته‌اند تجارب ارزشمند خود را در اختیار علاقه‌مندان به برگزاری اردوهای دانش‌آموزی قرار دهند. به همین منظور، آن‌ها با ثبت «شرکت تعاونی اردویی کارکنان اردوگاه شهید بهشتی اصفهان» و کسب مجوز قانونی، به یاری برگزارکنندگان اردوهای دانش‌آموزی، فرهنگی، زیارتی، هنری و ... شتافته‌اند.

این شرکت با ارائه مشاوره درباره مکان‌های مناسب برگزاری اردو، معرفی شرایط و امکانات اسکان، غذای اردوگاه‌های مختلف کشور، ارائه راهنمایی و مشاوره در زمینه انتخاب وسایل نقلیه با ذکر محاسن و معایب و قیمت هر کدام، فاصله شهرها و امکانات بین‌شهری و پاسخگویی به کلیه سؤالاتی که قبل از برگزاری اردو برای مجریان اردو مطرح می‌شود، تلاش می‌کند خاطره‌ای خوش از یک فعالیت آموزشی و پرورشی ارزشمند ثبت شود. شرکت تعاونی اردویی کارکنان بازنشسته اردوگاه کشوری شهید

با مجله‌های رشد آشنا شوید

مجله‌های دانش آموزی

به صورت ماهنامه و نه شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

رشد کودک برای دانش آموزان پیش دبستانی و پایه اول دوره آموزش ابتدایی

رشد نوجوان برای دانش آموزان پایه‌های دوم و سوم دوره آموزش ابتدایی

رشد دانش آموز برای دانش آموزان پایه‌های چهارم، پنجم و ششم دوره آموزش ابتدایی

مجله‌های دانش آموزی

به صورت ماهنامه و هشت شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

رشد نوجوان برای دانش آموزان دوره آموزش متوسطه اول

رشد نوجوان برای دانش آموزان دوره آموزش متوسطه اول

رشد نوجوان برای دانش آموزان دوره آموزش متوسطه دوم

مجله‌های بزرگسال عمومی

به صورت ماهنامه و هشت شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

♦ رشد آموزش ابتدایی ♦ رشد تکنولوژی آموزشی

♦ رشد مدرسه فردا ♦ رشد معلم

مجله‌های بزرگسال تخصصی:

به صورت فصلنامه و سه شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شود:

- ♦ رشد آموزش قرآن و معارف اسلامی ♦ رشد آموزش زبان و ادب فارسی
- ♦ رشد آموزش هنر ♦ رشد آموزش مشاور مدرسه ♦ رشد آموزش تربیت بدنی
- ♦ رشد آموزش علوم اجتماعی ♦ رشد آموزش تاریخ ♦ رشد آموزش جغرافیا
- ♦ رشد آموزش زبان‌های خارجی ♦ رشد آموزش ریاضی ♦ رشد آموزش فیزیک
- ♦ رشد آموزش شیمی ♦ رشد آموزش زیست‌شناسی ♦ رشد مدیریت مدرسه
- ♦ رشد آموزش فنی و حرفه‌ای و کار دانش ♦ رشد آموزش پیش دبستانی
- ♦ رشد برهان متوسطه دوم

مجله‌های رشد عمومی و تخصصی، برای معلمان، مدیران، مربیان، مشاوران و کارکنان اجرایی مدارس، دانش‌جویان دانشگاه فرهنگیان و کارشناسان گروه‌های آموزشی و... تهیه و منتشر می‌شود.

♦ نشانی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش، پلاک ۲۶۶.

♦ تلفن و نمابر: ۰۲۱ - ۸۸۳۰۱۴۷۸

♦ وبگاه: www.roshdmag.ir

خکام

(خانه کودک، اندیشه و میراث فرهنگی)

معرفی وبلاگ

زینب گلزاری

سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی برای نیروی انسانی یکی از راه‌های رسیدن به توسعه پایدار است. این مهم بدون کسب شناخت درست از امروز و درک آنچه در گذشته روی داده است، امکان‌پذیر نخواهد بود.

میراث فرهنگی، شناسنامه یک ملت و نشان‌دهنده هویت آن ملت است. از این رو، شناساندن این حوزه به مخاطب کودک و نوجوان و بیان جذابیت‌های گسترده آن اهمیت بسیاری دارد.

وب‌نوشت (وبلاگ) خانه کودک، اندیشه و میراث فرهنگی با نام اختصار خکام، یادداشت‌هایی از حمیدرضا منصوریان و آزاده درخشان درباره تجاربی است که در سال‌های اخیر در امر آموزش به دست آورده‌اند. این وبلاگ که رویکردی آموزشی و پژوهشی دارد، مهم‌ترین هدف خود را پرورش اندیشه کودکان و نوجوانان با بهره‌جویی از یادگارهای فرهنگی و طبیعی تعریف کرده است. سرپرستان وب‌نوشت خکام که باستان‌شناس با گرایش آموزش‌اند، برنامه‌ها و تجارب چندساله حاصل از برگزاری دوره‌هایی در زمینه میراث فرهنگی برای کودکان و نوجوانان به همراه دوستان خود را در این وب‌نوشت ثبت می‌کنند.

وب‌نوشت خکام که در بردارنده فعالیت گروهی خصوصی با رویکردی آموزشی و پژوهشی است، اهداف بلندمدت زیر را دنبال می‌کند:

۱. درونی کردن فرهنگ و نگرش فرهنگی و نیز ایجاد زمینه شناخت میراث فرهنگی در میان کودکان و نوجوانان و در نهایت، زمینه‌سازی برای احراز هویت ملی با شناخت میراث فرهنگی و طبیعی؛
۲. محور قرار دادن میراث فرهنگی در جهت رشد

حمایت از کالای ایرانی

رشد

نحوه اشتراک مجلات رشد به دو روش زیر:

الف. مراجعه به وبگاه مجلات رشد به نشانی www.roshdmag.ir و ثبت نام در سایت و سفارش و خرید از طریق درگاه الکترونیکی بانکی.
ب. واریز مبلغ اشتراک به شماره حساب ۳۹۶۶۲۰۰۰ بانک تجارت، شعبه سمراه آزمایش کد ۳۹۵ در وجه شرکت افست و ارسال فیش بانکی به همراه برگ تکمیل شده اشتراک با پست سفارشی یا از طریق دورنگار به شماره ۰۸۸۴۹۰۲۳۳.

♦ عنوان مجلات درخواستی:

♦ نام و نام خانوادگی:

♦ تاریخ تولد:

♦ میزان تحصیلات:

♦ تلفن:

♦ نشانی کامل پستی:

استان: شهرستان:

خیابان:

پلاک: شماره پستی:

شماره فیش بانکی:

مبلغ پرداختی:

♦ اگر قبلاً مشترک مجله رشد بوده‌اید، شماره اشتراک خود را بنویسید:

امضا:

• نشانی: تهران، صندوق پستی امور مشترکین: ۱۵۸۷۵-۳۳۳۱

• تلفن بازگانی: ۰۲۱-۸۸۸۶۷۳۰۸

• Email: Eshtarak@roshdmag.ir

♦ هزینه اشتراک سالانه مجلات عمومی رشد (هشت شماره): ۴۵۰/۰۰۰ ریال

♦ هزینه اشتراک یک ساله مجلات تخصصی رشد (سه شماره): ۲۲۰/۰۰۰ ریال

خلاقیت و ایجاد توانایی‌های مختلف اعم از جسمی- حرکتی، ذهنی- ادراکی، عاطفی و اجتماعی در کودکان و نوجوانان و کمک به شکوفایی توانمندی‌های ایشان؛

۳. زمینه‌سازی برای نگهداری یادگارهای فرهنگی و یادمان‌های طبیعی و احترام گذاشتن به آن‌ها؛

۴. ایجاد روحیه احترام به نگرش‌ها، فرهنگ‌ها، ملل، مذاهب، قومیت‌ها و انسانیت در میان کودکان و نوجوانان؛

۵. زمینه‌سازی به منظور ایجاد همفکری، همراهی و همکاری برای پیوستن به جامعه جهانی با پاسداشت ارزش‌های ملی و فرهنگی.

گروه خانه کودک، اندیشه و میراث فرهنگی به منظور دستیابی به اهداف ذکر شده، فعالیت‌ها و برنامه‌های آموزشی مختلفی را در قالب کارگاه، بازدید و دوره آموزشی طراحی و اجرا می‌کند. برخی از این فعالیت‌ها عبارت‌اند از: ۱. طراحی روش‌های نوین آموزشی و طرح درس‌های مرتبط با میراث فرهنگی، مانند: تاریخ، جغرافیا، اجتماعی، مهارت‌های زندگی و جز آن در مدرسه‌ها و آموزشگاه‌های گوناگون؛

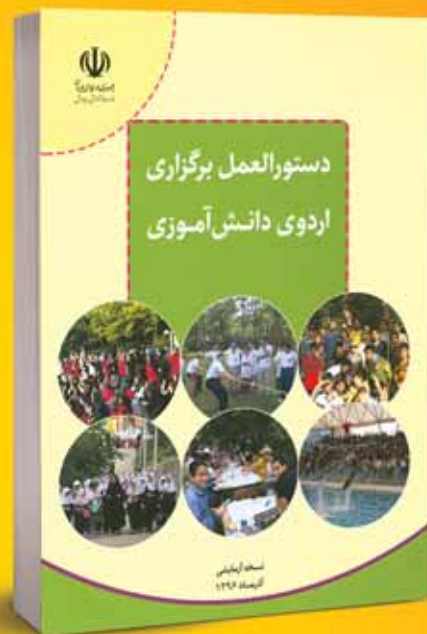
۲. گسترش تولیدات فرهنگی ویژه کودکان و نوجوانان، مانند فیلم‌های داستانی و مستند با موضوع میراث فرهنگی یا طبیعی، بروشورها، کتابچه‌های راهنمای بازدید و کار در موزه‌ها و اماکن باستانی و طبیعی، بازی‌ها و معماهای مختلف؛

۳. طراحی بازدیدهای هدفمند دانش‌آموزی، شامل بازدید از موزه‌ها، مناطق ممتاز طبیعی و فرهنگی، نمایشگاه‌های گوناگون و مرتبط با موضوعات پیش‌گفته، شهرها و بافت‌های قدیمی؛

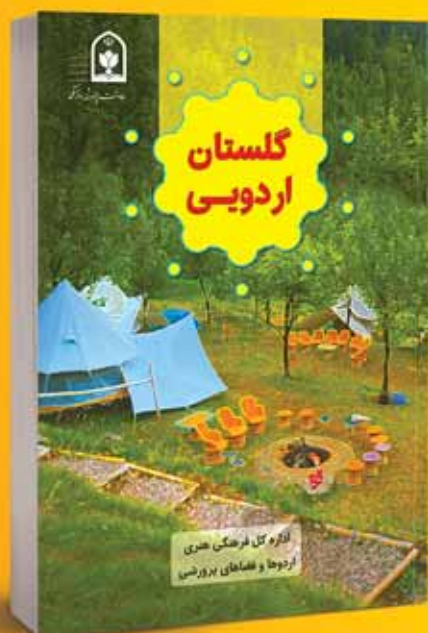
۴. برگزاری کارگاه، نمایشگاه و جشنواره‌های دانش‌آموزی؛ و ...

سایر فعالیت‌ها و برنامه‌های جذاب این گروه را می‌توانید در وب‌نوشت فعال خکام به نشانی <http://khekam.blog.ir> مشاهده کنید. همچنین این وب‌نوشت با اسکن بارکد زیر در دسترس شماست.

گشت و گذاری در بوستان کتاب این شماره اردو و موزه

هر کس از خانه خویشتن
به جستجوی علمی بیرون رود
خدا برای وی راهی بسوی بهشت بگشاید.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله)

میلاد ختمی مرتبت
حضرت محمد مصطفی (ص) و
امام جعفر صادق (ع) مبارک باد.